

Kauhistuksen kanahäkki

Osa 2

**Luonnehäiriöisen uhri
alkaa vapautua**

*Luonnehäiriö ja
luonnehäiriöinen käyttäytyminen*

*Mikä on luonnehäiriöisen
uhrin asema*

Markku Vuori

Julkaisija:

IHMINEN TAVATTAVISSA ry.

Katso, riidaksi ja toraksi te paastatte, lyödäksenne jumalattomalla nyrkillä. Te ette nyt paastoa niin, että teidän äänenne kuultaisii korkeudessa.

Tälläinenkö on se paasto, johon minä mielistyn, se päivä, jona ihminen kurittaa itseänsä? Jos kallistaa päänsä kuin kaisla ja makaa säkissä ja tuhassa, sitäkö sinä sanot paastoksi ja päiväksi, joka on Herralle otollinen?

Eikö tämä ole paasto, johon minä mielistyn: että avaatte vääryyden siteet, irroitatte ikeen nuorat, ja päästätte sorretut vapaiksi, että särjette kaikki ikeet?

Eikö tämä: että taitat leipäsi isoavalle ja viet kurjat kulkijat huoneeseesi, kun näet alastoman, vaatetat hänet etkä kätkeydy siltä, joka on omaa lihaasi?

Silloin sinun valkeutesi puhkeaa esiin niinkuin aamurusko, ja haavasi kasvavat nopeasti umpeen; sinun vanhurskautesi käy sinun edelläsi, ja Jumalan kunnia seuraa suojanasi.

Silloin sinä rukoilet, ja Herra vastaa, sinä huudat, ja hän sanoo:

"Katso, tässä minä olen." Jos sinä keskuudestasi poistat ikeen, sormella-osoittelun ja vääryyden puhumisen, jos taritset elannostasi isoavalle ja ravitset vaivatun sielun, niin valkeus koittaa sinulle pimeydessä, ja sinun pilkkopimeäsi on oleva niinkuin keskipäivä.

Ja Herra johdattaa sinua alati ja ravitsee sinun sielusi kuivissa erämaissa; hän vahvistaa sinun luusi, ja sinä olet oleva niinkuin runsaasti kasteltu puutarha, niinkuin lähde, josta vesi ei koskaan puutu.

Jes. 58

KAUHISTUKSEN KANAHAKKI

Osa 2

Luonnehäiriöisen uhri alkaa vapautua

ESIPUHE

Tämä kirjakokonaisuus kertoo näkymättömästä sodasta ja terroristista, joka meidänkin maassamme on vallinnut koko kirjoittajan elämän ajan. Tuo väkivalta on kuitenkin vasta viime aikoina saanut sellaiset mittasuhteet, että se pakostakin alkaa tulla näkyviin. Kuinka tällainen asia voi pysyä piilossa niin kauan? Varmaankin lähinnä tietämättömyyden johdosta, sen takia, että sille ovat antaneet suojeluksensa niin näkökyvyttömät henkilöt kuin erilaiset yhteisötkin. Erikoisesti näistä asioista on haluttu vaiettavan erilaisissa kristillisissä piireissä, vaikka niissä tämä ongelma päivä päivältä paljastuu yhä polttavammaksi.

Kysymys ei ole siitä, etteivätkö hätähuudot olisi tulleet kuuluviin, vaan siitä, että olemme tekemisissä niin uskomattomien ja käsityskyvyn ylittävien asioiden kanssa. Nyt otettuaan ne esiin kirjoittaja ehkä on tavallaan päässyt eroon yhdestä pelostansa, niin kuin eräs esitelmöitsijäkin totesi luennossansa: ”Kun on saanut hullun kirjat, on siinä se hyvä puoli ettei enää tarvitse pelätä järjen menevän!”

Ehkä tämä kirja antaa valaisua joillekin ulkopuoliselle käsittämättömille itsemurhatapauksille tai selitystä vaille jääville huostaanotoille niin mielisairaaloihin kuin hoitokoteihin. Miten on lisäksi sen suhteen, mitä on tapahtunut ja tapahtuu eriasteisissa oikeusjärjestelmissä ja selvittelytilanteissa, kun kerran esiin tuomimme asioiden valossa luonnehäiriöinen ihminen siinä määrin uskoo esittämiinsä seikkoihin, ettei hänen ruumiinsa reagoi ainakaan perinteisessä valheenpaljastuskoneessakaan, koska hän itse on täysin vakuuttunut esittämästään ”tosiasiasta”?

Kirjoittaja on itse läpikäynyt koko tunne- ja kokemuselämän kirjon menneiden kolmenkymmenen vuoden aikana, eikä enää ole sijaa itsesälille. Kaiken nyt valjettua kirjoittajalle jää kuitenkin vielä vaille ymmärrystä se jatkuva oikeusmurha, joka on kohdistunut häneen melkein puolen elämän ajan. Seurakuntatyöhön kuulemma kuuluu osallisuus pahojen puheiden kohteena olemiseen sekä valheellisiin syytöksiin. Se ”lempeiden ymmärtäjien” mukaan on kasvattavaa ja jalostavaa: ”Kärsi, kärsi vaan, kirkkaamman kruunun saat!” Tämä ”autuus” on kuitenkin saanut sellaisen mittakaavan, että kirjoittaja on muotoillut tuon hyvää tarkoittavan, mutta aivan väärällä tavalla ymmärretyn ja käytetyn sanonnan siihen muotoon, missä se tulisikin esittää: ”Kärsi, kärsi vaan, mustemman kärsän saat!”

Lukuisista toivomuksista huolimatta ei mitään syytöksiä ole sen paremmin perusteltu kuin ei haluttu korjatakaan, ei sen enempää omassa

maassa kuin ulkomaillakaan. Toivoessani viimeinkin selvyyttä asioihin, olen jopa hyvin korkeassa asemassa olevalta henkilöltä halunnut tietää, mistä minua syytetään. Vastaus on ollut aina: ”Sinun ei tarvitse sitä tietää!” Paha ei voi muuttua hyväksi eikä hyvä pahaksi. Kärsimys ja tuska, mainemurha, ei ole siunaus, vaikka niin laajoissa piireissä väitetäänkin. Se ei sinänsä jalosta eikä tee ihmisestä parempaa. Suurimmassa osassa tapauksia se vain tuhoaa ihmiselämää ja aikaansaa yleistä pahoinvointia. Jonkin hyvän syntyminen ei siis perustu koettelemuksiin ja kärsimyksiin, vaan siihen, miten ihminen niihin suhtautuu, mitä hän tekee noissa joskus ylivoimaisissakin voimaponnistuksissa.

Me olemme nyt siis tekemisissä asian kanssa, joka johtaa meidät puhumaan uhreista ja heidän kärsimyksistensä. Nämä seikat ovat olleet kätkössä, sillä niistä on pelätty puhua niihin sisältyvän häpeän tähden. **Näissä kirjoissa puhumme lähinnä ns. narsistisesta luonnehäiriöstä**, joka pahimmissa tapauksissa muistuttaa seuraamuksiltaan paljon sitä, mitä inesti aikaansaa niin uhrissa kuin ympäristössään. Kun ihmistä kohdellaan ihmisarvoa loukkaavalla, alistavalla ja särkevällä tavalla, oma persoona ikään kuin poistuu ruumiista. Tätä kutsutaan autismiksi. Kirjoittaja ei pidä sitä minään harvojen ihmisten kärsimyksenä, vaan sitä luo näkymättömällä tavalla yhtä hyvin väärä uskonnollisuus kuin narsistinen yhteiskuntakin. On siis kehitetty aivan uudenlainen ”autismi”.

Vaikenemisen aika on ohitse

Tämän kirjan 1. osan omakustanteista ennakkopainosta on jaettu mitä erilaisimmille piireille, niin ammatti-ihmisille kuin maallikoillekin. Nyt vajaan vuoden aikana kaikki ammatilliset piirit ovat ikään kuin kuolleeksi vaienneet koko asian kantaa ottamattomuudellansa. Sen sijaan todella monet luonnehäiriöisen käytöksen uhrin ovat lukeneet sen mitä suurimmalla antaumuksella, ja useampi on todennut nimenomaan näillä sanoilla: ”Se on kuin suoraan kirjoitettu minun elämästäni! Kuinka sinä olet voinut tietää kaiken tämän?” **Kun kertoo yhden ihmisen kertomuksen, on kertonut kaikkien kertomukset!** Perusasiat ovat niin hämmästyttävän samanlaiset jokaisessa tapauksessa.

Toivomme tämän kirjan herättävän ajatuksia ja kysymyksiä. Järkyttävintä kirjoittajalle on aina ollut se, että kaikkein pahimmat väärinkäytökset ja väärät tuomiot on tehty mitä suurimman rakkautellisuuden ja lempeyden varjolla. Uskomme itsensä Kaikkivaltiaan Jumalankin nyt lopullisesti loukkaantuneen siihen, että näitä asioita tehdään

Hänen nimessään ja muka Hänen luvallaan. Nyt on tullut aika nostaa nämä vääryydet esiin sellaisella tavalla, että niihin on pakko ottaa kantaa.

Alkoholismin tuottama kärsimys on suuri ja koskettaa koko perhettä tai yhteisöä, mutta siinä on yksi perustavaa laatua oleva ero: asialle on helppo antaa nimi, koska kaiken takana selvästi on alkoholi. Luonnehäiriöisyys, on sitten kysymyksessä suoranainen sairaus tai luonnehäiriöinen käytös, on niin taitavasti kätkeytyä, ettei uhri mahdollisesti vuosikausiin tiedä muuta kuin että kärsii sanoinkuvaamattomasti, tiedostamatta ja käsittämättä mitä kaiken takana todella on – **asialle ei ole löytynyt nimeä!**

Luonnehäiriöisyys on myöskin niin laaja-alainen käsite, että joidenkin tutkijoiden mielestä se ei olekaan varsinaisesti sairaus, vaan eräänlainen elämänfilosofia. Ja kun puhumme filosofiasta, päädymme helposti sellaiseen määrään selityksiä ja erilaisia näkemyksiä, ettei loppujen lopuksi asiasta saa minkäänlaista otetta. Se ilmeisesti miellyttää monia ammatilaisiakin, jotka helpottuneina vaikenevat koko asiasta.

Useimmat uhrit, lähes sataprosenttisesti, tuovat jossakin keskustelun vaiheessa esiin sen, kuinka he ovat ajautuneet selvään itsetuhoisuuteen. Elämällä ei ole heille enää merkitystä, koska heiltä on riistetty heidän persoonallisuutensa, eli koko elämänsä. He eivät elä niiden oikeuksien mukaisesti, mitä jokaisella ihmisellä on; he ovat vain toisen ihmisen palvelijoita ja suorastaan orjia. Kuinka moni onkaan näissä olosuhteissa riistänyt elämänsä tavalla tai toisella, ilman että todellinen syy olisi tullut koskaan esiin?

Kirjoittajalle ei tuota mitään vaikeuksia uskoa näiden ihmisten kertomuksia, joita tuskin esitetään ammatti-auttajille juuri sellaisena kuin ne ”ystävälle” kerrotaan. Siksi on käynyt selväksi, että näiden ihmisten auttamisessa maallikolla on aivan erikoisen suuri merkitys.

Tukholman syndrooma

Luonnehäiriön uhrien auttamisessa kohtaamme suuria vaikeuksia myöskin sen johdosta, että olemme tekemisissä Tukholman syndroomaa muistuttavan asian kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaappaus- tai panttivankitilanteessa uhri alkaa toimia rikollisen hyväksi joko alitajuisesti tai tietoisesti. Miettikäämme sitä, että tämä tapahtuu jo muutamien tuntien tai päivien aikana! Sille on jo löydetty useampikin selitys ja asia ymmärretään juridisestikin. Miten sitten ihmetellään, jos luonnehäiriöisen uhri vuosien yhteiselämän / pitkäaikaisen työsuhteen jälkeen toimii vastoin parempaa tietoisuuttansa tai tahtoansa?

Aivan liian usein terapeutit ja alan ammattilaiset syylistävät uhrin ihmettelemällä miksi nämä eivät aikaisemmin ole paenneet tai hakeneet apua. Eräässä mielessä Tukholman syndrooman esimerkin mukaan uhri ensiksi tuntee itse häpeää yhteistoimintansa johdosta, ja sitten vielä lisäksi yhteiskunta ja ympäristö tuomitsee hänet avunannosta ”rikolliselle”. Juuri tästä syystä nämä asiat ovat jääneet taka-alalle häpeän tunteen johdosta. **Kuka kaiken jo olemassa olevan häpeän lisäksi haluaisi vielä lisätuomion siellä, mistä hakee apua?**

Mistä apu uhreille?

Kirjoittaja on melko intensiivisesti noin kahden vuoden ajan yrittänyt luoda kuvan tästä alueesta nimenomaan avun löytämiseksi luonnehäiriöisyyden uhreille. Ainakin toistaiseksi vaikuttaa siltä, ettei mitään ennaltaehkäisevää ole olemassakaan, ja todella asiantunteva apu on niin kaukana ja ääri-laidalla kuin esim. turvakodeissa ja rikosuhripäivystyksessä. Eikö tämä ole järkyttävää? Melkein jokainen apua etsinyt on kokenut sen, kuinka ammattiauttaja joko suorastaan epäilee koko kertomusta tai sitten toteaa ystävällismielisesti: ”Minun on kyllä melko vaikea uskoa sitä, mitä sinä minulle olet kertonut!” Ja kuitenkin tämä on tuhansien ja kymmenien tuhansien todellisuutta!

Kokemus on opettanut meidät realisteiksi, ja tiedämme olevamme tekemisissä todella vakavan asian kanssa. Silti uskomme aina olevan toivoa ja jonkinlainen ratkaisu vaikeimpiinkin ongelmiin. Synkimmälläkin pilvellä on ohut kultareunus, kunhan vain jostakin säteilee hiukan valoa. **Ulkopuolisen ihmisen liiallinen tarttuminen näihin asioihin tuskin tuottaa tulosta; tärkeintä on oikean tiedon saaminen.** Tässäkin kohden pätee se mitä Sanassa sanotaan: ”Totuus on tekevä teidät vapaaksi.” Meillä jokaisella on oikeus itseämme koskevan totuuden tietämiseen. Sen pohjalta sitten itse kukin tekee ratkaisunsa. Ketään ihmistä ei ole tarkoitettu toisen orjaksi tai tuhottavaksi. Ihmiselämä on arvokkainta, mitä meille on annettu, ja sitä meidän on suojeltava.

Henkinen ja ruumiillinen sairastuminen

Luonnehäiriöisyys tuottaa niin henkistä kuin ruumiillistakin pahoinvointia ympäristöönsä. En tunne yhtään ainoata tapausta, jossa perhe tai yhteisö olisi säästynyt näiltä vaikutuksilta. Uhri on henkisesti huonossa kunnossa, ja jos ei vielä voida puhua henkisestä sairaudesta, on tämä rasitus kuitenkin siinä määrin saanut valtaa, että kun mieli ei pysty kaikkea

käsitlemään, siirtää se nämä kestäättömät asiat ruumiin kannettavaksi. Syntyy siis ensi alkuun psykosomaattinen sairaus, joka tarpeeksi pitkällisenä saa pysyvän muodon somaattisena, ruumiillisena sairautena. Jokaisella uhrilla on yksi tai useampia sairauksia, jotka selvästi ovat johdettavissa heidän henkiseen yllärasitukseensa, kuten esim. niska-, selkä-, vatsa-, paksusuolivaivat, päänsärky. Useimmilla vuosia kärsineillä on sydän alkanut oireilla.

Surullisinta kaikessa on se, ettei yhdessäkään kodissa tai yhteisössä, missä LH-persoonaa vaikuttaa, lapsi tai lapset säästy tältä vaikutukselta. Lähes jokaisessa tuntemassani tapauksessa lapset oireilevat tavalla tai toisella. Onko sattumaa se, että useammassa perheessä, missä isä on luonnehäiriöinen, poika on sairastunut epilepsiaan?

Koska LH-persoonaa syyllistää kumppaniaan kaikissa negatiivisiksi kokemissansa asioissa, ei tämän syyllisyyden keskellä pidemmän päälle enää pysty erottamaan todellisuutta. Niinpä joissakin tilanteissa, esimerkiksi psykologin tutkimuksen yhteydessä, saattaa uhri käyttäytyä pinnallisten johtopäätösten perusteella aivan selvästi luonnehäiriöisesti, kun taas sairas osapuoli osaa vakuuttaa ammattilaisen omasta terveydestään. Ammattipiireille tuntuu olevan ylivoimainen asia käsittää sitä manipulointia ja aivopesua, mikä vallitsee näissä perheissä ja yhteisöissä. Tiedetyt persoonallisuuden piirteet ovat siis vaihtaneet paikkaansa juuri sen mukaisesti, mitä LH-persoonaa toivookin!

Ei siis tule tehdä mitään kovin äkillisiä johtopäätelmiä eikä asettua kenenkään puolelle. On varmaankin selventävää kertoa sanasta sanaan eräs tapaus, joka on kuvaava niille pettymyksille, mitä ammattiauttajienkin kohdalla joudutaan kokemaan.

Leila ja Jouko ovat yksi esimerkkipareistamme. Jouko on jo muutaman vuosikymmenen ajan käynyt lävitse samanlaista olemattomuutta ja persoonattomuutta kuin Mattikin. Heidän perheesssä kaikki on aina pyörinyt Leilan ehdoilla, ja Jouko on kokenut parhaaksi vaieta, koska tietää jokaisen kapinointinsa merkitsevän kosta, joka ei rajoitu vain pariin lähipäivään, vaan mahdollisesti lähikuukausiin ja vuosiinkin. Hän on usein esittänyt toivomuksen saada keskustella Leilan psykiatrin kanssa. Leila ei katso olevansa sairas: hän on vain masentunut ja turhautunut sen johdosta, että joutuu elämään niin ymmärtämättömän ja kypsymättömän persoonan kanssa kuin mitä Jouko on. Siksi hän aikanaan alkoi käydä mielenterveystoimistossa, osittain miehensä käskystä.

Leila siis käy masennuksensa tähden psykiatrilla ja syö masennuslääkkeitä. Idea niiden syömisestä syntyi itse asiassa siitä, kun Jouko oli ollut aivan lopussa ja hakeutunut lääkäriin. Leila huomasi sen

muutoksen, mikä tapahtui Joukossa jo noin kuukauden kuluttua hänen nautittuaan masennuslääkkeitä. Leilakin halusi voida paremmin!

Nyt vihdoin Leila on suostunut siihen, että Joukokin saa kerran tulla mukaan ”lääkärin vastaanotolle”. Huomionarvoista on sekin, ettei Leila koskaan käynyt ”psykiatrilla”, vaan lääkäriillä!

Jouko on tuolla hetkellä murheen murtama, sillä näyttää siltä että yksi hänen rakkaimmista ihmisistänsä on tekemässä kuolemaa, ja he tulevat juuri sairaalasta. Mainitsemme tämän sen johdosta, että voisimme kuvitella missä tunnelmissa hän muutenkin rikkiäisenä ihmisenä esiintyy ”lääkärin” edessä. Käynnin jälkeen nimittäin mielestänsä päteviä johtopäätöksiä tehnyt psykiatri oli todennut vaimolle: ”Minä näin heti, että sinun miehesi on dominoiva!”

Jouko istuu lähempänä ovea olevalle tuolille Leilan istuessa aivan lääkärin lähellä ikkunan luona. Psykiatri kehottaa miestä kertomaan heidän elämästänsä ja omia näkemyksiänsä siitä, miksi hänkin nyt on tullut mukaan. Mies ei ehdi tuoda esiin montakaan lausetta, kun tämä jo iäkkäämpi kallonkutistaja keskeyttää hänet kääntyen Leilan puoleen: ”Kuulepas Leila, eikö tämä sinusta kuulostakin syytökseltä!”

Voimme vain kuvitella miehen ajatukset, sillä onhan tällä jonkinmoinen käsitys siitä, mitä kuuluu psykiatrin etiikkaan. On mahdollista, että hänen mieleensä tuli ajatus siitä, että hän onkin nyt kahden sairaan kuultavana ja tuomittavana. Hän oli jo aikanaan yhden sairautensa johdosta odottanut keskussairaalan alakerrassa psykologin vastaanotolle pääsyä, koska tämä kuului hoito-ohjelmaan. Hän oli ihmetellyt kuinka kaksi sairaalavaatteissa olevaa, hyvin sairaalloiselta vaikuttavaa naisihmistä oli tullut käytävää pitkin häntä kohti. Hän hämmästeli näiden ulkonäköä ja hapsottavia hiuksia, eikä oikein ymmärtänyt näiden paikalle tuloa, koska hänelle oli sanottu, että hän oli ainoa tutkittava tuolla hetkellä. Oli siinä ihmettelemistä, kun kumpikin otti taskustansa avaimet ja meni vastaanottohuoneisiin!

Joukoa haastatellut henkilö ei onneksi vastannut puheiltaan ulkonäköänsä, mutta minkäänlaista luottamuksellista ilmapiiriä ei päässyt syntymään.

Nyt oli tilanne suorastaan katastrofaalinen tämän ilmeisen synkkämielisen kallonkutistajan tuijottaessa ja arvioidessa häntä vaimon seurattessa tilannetta voitonriemuisena. ”Tänne ei olisi sittenkään pitänyt tulla”, soi musertuneen Joukon mielessä. ”Eihän tällainen voi olla totta!”

Vaimo keskusteli hetken myötätuntoisen lääkäriänsä kanssa ja jonkin ajan kuluttua Joukolle annettiin uudelleen puheenvuoro. ”Kauhistuksen kanahäkki, mitä tässä enää uskaltaa sanoa”, ajatteli tuskaisesti tuolillansa

pakaroitansa siirtelevä mies. ”Ei kai vaimo voi olla aivan kunnossa, jos hän illalla raivoaa ja rähinöi hirvittävästi, eikä seuraavana aamuna muista siitä yhtään mitään?” Enempää ei mies ehtinyt sanoa, kun kirottu kallonkutistaja (Joukolla oli jo todella rumat ajatukset) keskeytti hänet kääntyen vaimon puoleen: ”Kuule Leila, et kai sinä voi olla niin hullu, ettet seuraavana päivänä muistaisi mitä edellisenä olet tehnyt?”

Uskottakoon tätä tai ei, mutta tällainen saattaa olla ammatti-ihmisen vastaanotto. Voi ihmisparikoja, jotka tarvitsevat apua!

Pohjaton kaipaus

Kukaan ei voi tilanteen jatkuessa olla sitä, mitä todella olisi toisenlaisissa olosuhteissa, normaalissa elämän tilanteessa.

Kirjani ensimmäisen osan kirjoittamisesta on kulunut vajaa vuosi. Vielä tänä päivänä itselleni ja varmaankin monelle muullekin eniten ajattelemisen aihetta antanut lause siinä on tuo tämän luvun aloittava lause. Se sisältää jotakin hyvin koskettavaa ja vakavaa, mitä tuskin tulemme tämän elämän aikana milloinkaan käsittämään kokonaisuudessaan.

Me elämme ajassa, jossa ihmisen on aina vain vaikeampi asettua toisen asemaan ja tuntea hänen ahdistuksensa ja tuskansa. Suurimpana syynä siihen on aivan kuin jokaisesta torvesta ja tuutista syöksyvä narsistisuutta ruokkiva tulva. Ihminen on todellakin saavuttamassa itserakkauden huipun. Kaikkialla tunnutaan ajattelevan, että vain sellainen ihminen on onnellinen, joka ei ajattele muita, vaan ainoastaan itseänsä.

Kirjani ensimmäisen osan sivulla yhdeksän mainitsen jotakin ihmisen oikeuksista Martti Paloheimon näkemyksen mukaisesti. En voi olla asettamatta sitä otsikkomme rinnalle: ”**Jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen ja läheiseen yhdessä olemiseen muiden ihmisten kanssa, siis oikeus ja mahdollisuus ihmissuhteessa oloon.**” Älkäämme ajatelko tässä kohden vain parisuhteita, vaan elämää yleensä!

Ihmiselle on äärettömän tärkeätä oman paikan löytäminen. Me itse asiassa synnymme tämä tarve olemuksessamme. Sen tarpeen toteutumattomuus, joka syntymästämme asti on meihin laitettu, johtaa ongelmiin riippumatta siitä mitä me ajattelemme. Tulee mieleeni se, kuinka eräs hengellinen johtaja opasti minua sairauksieni suhteen ja antoi ymmärtää, ettei minulla ole allergiaa, jos en sitä ajattele. Samoin minulla ei olisi kai ollut uniapneaakaan, jos en sitä olisi ajatellut. Mitä jos sitten laktoosia sietämättömänä ajattelemattomasti joisin janooni kaupungilla

litran tavallista maitoa? Selviäisinkö kotiin asti ilman suurta ja haisevaa katastrofia jos hylkäisin kaikki ajatukset?

Tässä ajassa vallitsee useammallakin alueella aivan käsittämätön harhaluulo ja suorastaan sairaalloinen näkemys, että joidenkin asioiden olemassaolo olisi kiinni meidän ajattelustamme. Meidän fyysiset ja psyykkiset tarpeemme ovat olemassa täysin riippumatta siitä ajattelemmeko niitä vai ei. Tiettyjen asioiden puuttuminen tai toisten liiallisuus johtavat ongelmiin joka tapauksessa, aivan luonnon lakien mukaisesti.

Jos tavallinen maito ei sovi minulle, ei auta jos suljen silmäni ja juon litran sitä, uskotellen juovani mehua. Jos en muuten usko todellisuutta, joudun sen eteen varsin kiusallisella tavalla. Tietyn ajan kuluttua ainoa pelastus on hyvin lähellä sijaitseva WC. Samoin tiettyjen asioiden puuttuminen ilmoittaa itsestänsä tavalla tai toisella, riippumatta päätöksestäni tai näkemyksestäni. Huijauksemme itseämme kohtaan saattaa onnistua jonkin aikaa, mutta todellisuus kolkuttaa jonakin hetkenä ovellamme aivan luonnonlakien mukaisesti.

Luonnon laki ja luonnottomuus

Luonnehäiriöisen lähellä elävä ihminen on tietynlaisten lakien vaikutuksen alla, mutta ei luonnon mukaisten. Hän on tekemisissä aivan alkoholismiin rinnastettavan vakavan ilmiön kanssa, jota hän ei pysty mielekkäällä tavalla käsittelemään olemuksessaan. Hänet on ikään kuin alistettu maailmaan, josta hän ei ole kotoisin, ja jossa hän ei haluaisi mistään hinnasta oleskella. Kuinka monen todistus koti-elämästään onkaan niin surullinen, että sitä tuskin kestää ajatella! Useimmat uhrit voivat sydäntä särkevällä tavalla kertoa siitä, kuinka he asuvat mahdollisesti mitä ihasuttavimmassa omakotitalossa puutarhoineen ja saunoineen, mutta siitä huolimatta tuntevat jokaisella solullaan lähes päivittäin: ”Elän mitä ihasuttavimmassa talossa ja ympäristössä, mutta tämä ei ole minun kotini. Minä asun puolisoni kodissa / vanhempieni kodissa / lähimmäiseni kodissa.”

Oma koti = oma paikka

Kodin, oman paikan tarve on ihmisessä suurempi kuin juuri kukaan tässä ajassa tiedostaa. Se on yksi elämämme perusedellytyksistä henkiselle kasvulle. Se ei tarkoita sitä, että ihminen kiintyisi yhteen ainoaan paikkaan ja jäisi siihen loppuelämäksensä (hän tarpeen tullen vaihtaa paikkaansa, joka

silti on hänen paikkansa). Ei, vaan ihminen tarvitsee sijan, paikan, tilan omalle olemukselleen, sielulleen, psyykelleen ja myöskin sille keholle, joka on osa tätä kokonaisuutta. Itse asiassa sana psyyke sisältää koko ihmisen olemuksen, kokonaisuuden. Emme voi erottaa näitä toisistansa vaikka kuinka yrittäisimme. Ne eivät ole kuin ympyröitä tai kiekkoja irti toisistansa, vaan ne ovat yksi kokonaisuus, aivan kuin eriväriset nesteet sekoittuvat toisiinsa. Niitä on täysin mahdoton erottaa yhteydestänsä.

En halua antaa unille liian suurta merkitystä, mutta niillä on aivan oleellinen tarkoitus elämässämme. Herätessämme emme muista kuin murto-osan näkemistämme unista, mutta tutkimusten perusteella ihmisen olemus työstää päivällä saamansa informaation unen aikana. Tietyt unet muistamme sitten joissakin tapauksissa koko loppuelämämme ajan.

Lapsella on oma tilansa ja paikkansa jo äidin kohdussa. Emme pysty tietoisesti erittelemään sitä tunnetta, joka meillä oli tuossa varhaisessa elämämme vaiheessa, mutta on täysin uskottavaa että se on jättänyt meihin lähtemättömän jäljen turvallisuudesta, mikä syntyy rakastavasta ilmapiiristä ja joka puolella olevasta suojan tunteesta. Siksi läheisyys ja jopa peiton pään yli vetäminen muistuttaa meitä tuosta ajasta.

Kuinka kauhea kokemus sisältyykään ihmisyyteen siinä, kun lapsi aivan väkisin tungetaan ulos tuosta turvallisesta ja lämpimästä paikasta! Tämä tunne on kuitenkin tarkoitettu vain tilapäiseksi, sillä luonto omassa viisaudessa on ajatellut meille korvikkeen tässäkin asiassa. Ihmisen viisaus on vain sotkenut kaiken, sillä luonnon järjestelmä on viimeiseen asti ajateltu. Siksi meissä on tuo suunnaton tarve tulla rakastetuksi ja huomioiduksi siinäkin suhteessa, että meillä on aivan oma paikkamme tässä maailmassa. Jos tämä tarve ei toteudu eikä tyydyty, on seurauksena monenlaisia vaikeuksia ja seuraamuksia.

Kirjani ensimmäisessä osassa kerroin amerikkalaisten lääkäreiden ”huippuoivalluksesta”, että tuotamme itsenäisiä ja muista riippumattomia jälkeläisiä, jos näitä ei synnytyksen jälkeen kosketella tarpeettomasti eikä anneta läheisyyttä. Tulos kertoo sen, mitä tänäkin päivänä näemme ympärillämme: aivan kuten ilman kosketusta jäävä sylivauva kuolee, aivan yhtä varmasti yksinäisyyteen ja rakkauttomuuteen tuomittu ihminen nääntyy ja näivetty hitaasti mutta varmasti.

Imeväisajan huolenpito on siis ensisijainen kehitystämme ajatellen, eivätkä myöhäisemmätkään ajat ole ilman merkitystä. Ihmisolento on siitä kummallinen, että se vaistoaa siihen kohdistetut tunteet. Tämä kyky katoaa vain myöhäisemmässä elämässämme jos aistimme ovat tarpeeksi turtuneet.

Imeväisaikana äidin ja isän antama turvallisuuden tunne perustuu läheisyyteen ja sylissä pitämiseen. Kehityksen jatkuessa turvallisuus

perustuu edelleenkin luottamukselliseen suhteeseen siihen / niihin henkilöihin, jotka kuuluvat lähipiiriin. Kun ihminen alkaa liikkua itsekseen ja etsii rajojaan, perustuu läheisyyden tarve vähitellen erilaisiin asioihin.

Lapsi tarvitsee koko kehityksensä ajan omat rajansa ja paikkansa. Vapaa kasvatusta ei todellakaan merkitse turvallisuutta, vaan mitä suurinta turvattomuutta ja hylätyksi tulemisen tunnetta. Henkiset rajat perustuvat siihen, mitä lapsi näkee isyyden ja äitiyden peilissä. Jos näitä peilejä ei ole, ei hän pysty kehittymään ja kasvamaan henkisesti sellaiseksi ihmiseksi, joka tulee toimeen tässä ihmisviidakossa. Itse asiassa näitä peilejä tarvitsemme koko elämämme ajan.

Aivan yhtä tärkeä kuin henkiset rajat on se, että lapsella on jonkinlainen aivan oma paikka, sija, yksin hänelle kuuluva. Sen ei tarvitse välttämättä olla oma huone, vaan ehkä vain oma nurkkaus, oma sänky pikku pöytineen ja laatikostoineen, joita kenelläkään ei ole oikeutta avata tai koskea niissä oleviin tavaroihin. Rikkomukset näissä asioissa ulottuvat paljon laajemmalle kuin mitä osaamme edes kuvitella. Niiden tulokset näemme mielisairaaloissa ja hoitolaitoksissa, mielenterveystoimistoissa ja terapeuttien vastaanotoilla.

Minä olen kiitollinen siitä, että minulla aina oli oma paikkani, nelihenkisen perheen pienehkössä asunnossa. Halutessani sain rakentaa majan pöydän alle tai kesällä pihalle, eikä kukaan tunkeutunut siihen pyytämättä. Ole rehellinen ja tunnusta, kuinka tärkeätä kaikki tämä oli sinulle, miksi ei silloin jokaiselle muullekin! Usein kuitenkin tapahtuu niin, ettei näitä elämän perussääntöjä noudateta, ja lukemattomat ihmiset tuntevat oikeuksiansa loukatuksi jo varhaislapsuudesta alkaen. Jos ihmisellä ei ole oikeata turvallisuuden tunnetta omine paikkoinensa ja tiloinensa, voi tapahtua muulloinkin kuin inestitapauksissa, että herkkä ihminen muuttaa pois omasta ruumiistaan ja olemuksestaan kadoten jonnekin epämääräisyyteen, autismiin. Minulla on sellainen näkemys, että ennen kaikkea monissa uskonnollisissa piireissä luodaan ”autismia”, joka on vielä järkyttävämpää kuin normaali autismi.

Meille jokaiselle on ehdottoman tärkeätä löytää oma paikkamme, jos sen joskus olemme kadottaneet. Mutta ennen kuin voimme löytää paikkamme, täytyy meidän tietää kenelle me sitä etsimme. On järkyttävää seurata niitä lukemattomia ihmisiä, jotka etsivät paikkaansa tämän elämän keskellä, mutta eivät tiedä keitä ovat. **Minuutta ei voi olla ilman paikkaa, eikä omaa paikkaansa voi löytää tietämättä kuka on.**

Mitä tällä kaikella sitten on tekemistä luonnehäiriön kanssa?

Oleellisen paljon. Luonnehäiriöisen ihmisen häiriö on syntynyt ainakin osittain siitä, ettei hänelle syystä tai toisesta ole löytynyt omaa paikkaa, omaa minuutta, omaa tarpeeksi pitkälle kehittynyttä persoonallisuutta. Tästä emme nyt kuitenkaan puhu sen enempää, vaan asian kääntöpuolesta: **koska luonnehäiriöinen ihminen ei elä todellisuuden perustuvassa maailmassa, ei hänen lähellään elävä ihminenäkään voi olla sitä mitä todella on.** Hän ei voi olla oma itsensä, toteuttaa omaa minuuttansa. Syy ei ole hänessä, ei ole sisäsyntyinen, vaan ulkoisten seikkojen aiheuttama, lähinnä sairaan ihmisen synnyttämä. Mitä ihminen ei omista, sitä hän ei voi antaa toiselle, ja luonnehäiriöisyystapauksessa ei sitä haluta suoda toiselle. **Jos ihminen on jäänyt ilman todellisuuden perustuvaa henkistä paikkaansa, ei hän voi nähdä sen tarpeellisuutta toisenkaan ihmisen elämässä.** Tämä avaa meille pelottavia kuvia tästä hetkestä ja ennen kaikkea tulevaisuudesta. Kuinka laajalle luonnehäiriöinen käyttäytyminen onkaan levinnyt, sen tulemme vielä näkemään.

Luonnehäiriöisen uhrin elämä on saattanut lapsuudessa olla aivan normaalia. Mielestäni on aivan turhaa ja masentavaa etsiä luonnehäiriöisen uhrin kärsimysten syytä lapsuudesta. Harvempi uhri on ajautunut tilanteeseensa tietoisesti vaikeuksia etsien. Itse kukin on vain nähnyt rakkautensa kohteessa tai läheisesssänsä pettävän ulkokuoren ja todellisuus on paljastunut myöhemmin, sillä LH-persoonana on mestari kätkemään todellisen olemuksensa. Nuoruuskin on uhrilla saattanut olla aivan normaali, eikä siltä ajalta löydy selitystä sille, miksi ollaan ajauduttu nykyiseen tilanteeseen.

Mielenkiintoinen ja yhä vielä avoin kysymys mielessäni on se, mitä on se läheisriippuvuus, mistä LH-persoonan uhri kärsii. Se ei ole johdettavissa lapsuuteen, vaan useiden todistuksen mukaan kaikki ongelmat alkoivat vasta hääkellojen soitolla tai lähimmäisen käytöksen radikaalisti muututtua. Se ei siis löydä tyydyttävää selitystä alan kirjallisuudesta. Tässäkin kohden tulee pakostakin mieleen Tukholman syndrooma.

Niin kauan kuin uhri on toiminut tyydyttävällä tavalla, on häiriintynyt henkilö pystynyt pitämään ongelmansa piilossa. Vasta tietyt asiat tuovat tämän sairauden esiin.

Yksi suurista kysymyksistä on myöskin se, tuleeko tätä asiaa todella kutsua sairaudeksi, vaiko eräänlaiseksi elämän filosofiaksi, niin kuin joku tutkija on esittänyt. Ennen kaikkea uskonnollisella rintamalla olen näkemässä tämän ajattelutavan hyvinkin osuvaksi. Kaikki eivät ole luonnehäiriöisiä, vaan luonnehäiriöisesti käyttäytyviä, ja heidän kohdallansa on luontevaa puhua elämän filosofiasta. Toisaalta tällainen toista

vahingoittava ja tuhoava elämän filosofia tuntuu kauhistuttavalta asialta, mutta jos ihminen säilyttää sen vuosikymmeniä lainkaan muuttumatta, on sen olemassaoloon pakko uskoa.

Elämän pelisäännöistä

Edellisessä kirjassa kirjoitin elämän pelisäännöistä, jotka vallitsevat ihmisten elämässä heidän kuolemaansa asti. Etenkin uskonnollisella alueella näiden pelisääntöjen kirjo on aivan uskomaton. Ei ole ihme, että Herramme aikanaan totesi kirjanoppineiden ja fariseuksien kokoavan kasaan muiden kannettavaksi raskaita kuormia, joita eivät itse sormellakaan tahdo koskettaa. Tämä kuva on mitä sopivin ja elävin vielä tänäkin päivänä aikamme fariseusten keskellä.

Kuulin aikanaan eräästä tuoreesta avioliitosta, jossa vaimo noin puolen vuoden liiton jälkeen toteaa varoittavasti ja nuhdellen: ”Älä milloinkaan sano minulle mitään negatiivista tai moiti minua mistään mitä teen!” Mies yritti noudattaa kehotusta sydän kirvelle ja sai kokea vuosien kuluessa, että syyllisyys ja virheet olivat aina hänen puolellaan. Tuossa vaiheessa, näin jälkiviisaasti sanoen, olisi miehen viimeistään tullut tajuta, ettei ole tekemisissä aivan tavallisen ongelman kanssa. Olisi ollut ainoa järkevä ratkaisu todeta: ”Jos kerran näin on asiat, on parasta että kumpikin lähdemme eri suuntiin.”

Kuinka totta tämä kaikki onkaan niin uskonnollisella kuin tavallisellakin elämän alueella! Kuinka yleinen onkaan tämä pelisääntö: ”Minulla on oikeus sanoa sinulle mitä haluan, mutta sinä katso tarkkaan, mitä rohkenet minulle sanoa!”

Melkoinen ongelma on siinä, että suurimmassa osaa luonnehäiriöavioliittoja ollaan rakastuttu roolihahmoon, eikä siihen henkilöön, joka naamion takana piilee. Seurauksena on, että sairas ihminen ei todellakaan tunne tarvetta muuttumiseen, vaan pyrkii koko ajan muuttamaan toisen mielensä mukaiseksi.

Jotakin henkilökohtaista

Elämäni todelliset vaikeudet alkoivat nuoruusikäni lopulla niin työni kuin tiettyjen yksityiselämäni liittyvien asioiden johdosta. Minulla oli tähän asti aina ollut oma paikkani, ainakin tyydyttävässä määrin. Mutta nyt tietyt ihmiset tekivät kaikkensa riistääksensä minulta minuuteni ja paikkani

ihmisenä ihmisten keskellä.

Minä en milloinkaan ole oppinut mielistelemään ihmisiä, vaikka kaikin tavoin olen karttanut heidän loukkaamistansa. Olen vain kokenut todeksi sen, ettei totuuden puhuja ole ollut kauhistus vain menneinä aikoina, vaan on sitä yhä edelleenkin. Niinpä sain pian sellaisen leiman ihmisten mielessä, etten ollut sitä koskaan osannut edes kuvitella. Miksi ei kukaan tuohon aikaan kertonut minulle siihen aikaan psykopatian nimellä kulkevasta sairaudesta? Miksi ei kukaan kertonut minulle, että seuraani heittäytyi joukko tuhoavia ajatuksia hautovia elämän filosofeja, jotka eivät halunneet edes lukea Sanasta: ”Toinen toisenne kunnioittamisessa kilpaillaa keskenänne!”

Turha kysyä tällaista, kun sitä ei kukaan nytkään sanoisi minulle! Tuntuu hiukan pelottavalta olla edelläkävijä näiden asioiden esilletuomisessa.

Aloin sitten muutaman painostuksen vuoden jälkeen nähdä erikoisia unia. Ne hiukan vaihtelivat, mutta perustunne kaikissa oli sama. Olin kadottamassa oman paikkani ja persoonallisuuteni kalleimpia ominaisuuksia. Tämä tuli esiin unissani, missä makasin peittoni ja tyynyjeni kanssa jossakin pienessä tilassa, joskus jopa niin pienessä, että juuri mahduin siihen. Koska en milloinkaan ole omistanut omaa asuntoa, oli kaikissa näissä unissa tuo ihmeellinen tunne: tämä on minun ikioma paikkani, vaikkakin pieni, kuitenkin oma. Myöhemmin sitten katselin lenkillä ollessani kaikkia tien varrella olevia rakennuksia, etenkin pienen puoleisia ajatellen: voi kun minulla joskus olisi ikioma mökki, vaikka kuinkakin vajavainen ja pieni! Pääasia olisi, että se olisi ikioma. Tämä haave ei ole toteutunut, eikä sen tarvitsekaan toteutua. Pääasia on, että minulla on katto pääni päällä ja kaikki tarvitsemani. Eikä se ole kovin paljon.

Minua ei milloinkaan ole kiinnostanut tavarain paljous, vaikka sitä pääasiassa työni johdosta on kerääntynytkin. Kuitenkin asuessani talvella viisi viikkoa asuntovaunussa Helsingin leirintäalueella, totesin ihmisen tulevan toimeen hyvin pienellä tavaramäärällä. Kun sitten vielä lisäksi asuin 38 neliön asunnossani neljä ja puoli kuukautta käytännöllisesti katsoen ilman huonekaluja, vahvistui käsitykseni entisestään. En tarkoita sitä, ettei ihmisellä saisi olla omaisuutta. On kuitenkin tärkeätä, että kiintymyksemme koskee enemmänkin muita elämän asioita, etenkin lähimmäisiämme. Kuinka monelle onkaan tavarain hankkiminen suurin este lähimmäisen huomioimiselle, jopa oman perheen huomioimiselle!

Meidän paikkamme sijainti tai koko ei siis ole ratkaiseva, vaan sisäinen tyytyväisyytemme. Kun ajattelen noin kolmeakymmentä vuotta

luonnehäiriöisessä ilmapiirissä ja jatkuvaa taistelua oman minuuden puolesta, joudun toteamaan kaiken jättäneen jälkensä elämääni. Parissa vuodessa ei korjata jotakin sellaista, mikä on kestänyt aivan liian kauan. Muutamassa vuodessa voi kuitenkin tapahtua jotakin siinä määrin, että sitä itsekin vain ihmettelee.

Ihminen voi löytää oman minuutensa uudelleen aivan häkellyttävällä tavalla sen jälkeen kun se suuressa määrin on joutunut kadoksiin henkisen väkivallan vaikutuksesta. Sitä mukaa kuin oma minuus palautuu, sitä mukaa myöskin ihminen voi nähdä oman paikkansa niin yksilönä kuin osana pienempää tai suurempaa yhteisöä.

Uskomus siihen, että ihminen voisi kehittyä oikealla tavalla täydellisessä yksinäisyydessä on täysin väärä ja harhaanjohtava. Etenkin uskonnollisella alueella tässä suhteessa on todella ajettu mitä raskaimmalla tavalla karille, ja siksi kristinusko on suurimmassa kriisissänsä parituhatuotisen kehityksensä aikana. **Kristillisuus kukoistaa, mutta usko ja ihmisen kyky olla ihminen on lähes kokonaan kadonnut.**

Ihmistä ei ole tarkoitettu olemaan yksin

Ajoittainen yksinäisyys on yksi elämän koululuokista, mutta todellisen ihmisyyden ihminen oppii vain vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, sillä ihminen on eittämättä laumaeläin. Se ei tarkoita sitä, että hänen olisi juostava lauman mukana minne tahansa se menee, vaan ihmisen perusluonteeseen kuuluu yhteydentarve lajitoveriensä kanssa. Sitä ei korvaa sen paremmin kissa kuin koirakaan, saati sitten marsut ja hiiret.

Yksinäisyys on yksi suurimmista kirouksista ihmiskunnan ja kristikunnan keskuudessa. Se ei kuitenkaan ole sen paremmin luonnon kuin ei Luojankaan järjestyksen mukaista. Vääristynyt kristillisuus on luonut täysin virheellisen kuvan siitä henkisestä ja hengellisestä tarpeesta, mikä meillä jokaisella on. Tämän kuvan on sitten maallinen elämä omaksunut tältä vääristyneeltä kristillisyydeltä. Todellisuudessa vääristynyt kristillisuus on pääsyy kaikkeen ”maallistumiseen ja maailmallistumiseen” minkä näemme tänä päivänä rehottavan. Kuka haluaisi sellaista kristillisyyttä, joka luonnehäiriöisesti ja narsistisesti etsii vain omaa parastansa toisen kustannuksella? Rakkauden ja välittämisen puute johtaa auttamattomasti yksinäisyyteen.

Yhteiskunnan niin kuin seurakunnankin tulisi perustua ihmisen perusolemukseen laumaeläimenä. Toisen tulisi pitää huolta toisesta. Kun tämä ei pääse toteutumaan, on seurauksena valtava määrä yksinäisiä

ihmisiä. Meidän omassa maassamme elää yli miljoona ihmistä yhden ihmisen taloudessa. Jos jokainen varaisi sydämessänsä tilan edes yhdelle lähimmäisellensä, näyttäisi kaikki aivan toisenlaiselta!

Tilanne vaikuttaa todella katastrofaaliselta ja toivottomalta. Sitä se todellisuudessa onkin. Mutta pieni muutos katsantokannassamme voisi saada aikaan valtavan muutoksen meidän maassamme; järkevinä ihmisinä käsittäkäämme, ettei ole itsekkyyttä, vaan mitä suurimmassa määrin järkevää saattaa asiat kuntoon ensin omassa maassa ja sitten vasta puuttua muiden maiden asioihin.

Miksi yhä harvempi tekee yleensä yhtään mitään toisen ihmisen hyväksi? Siksi, että meistä on tullut niin suureellisia ja tietystä mielessä suuruudenhulluja, narsistisia, ettemme suostu tekemään mitään, ellemmme näe aivan tavattomia tuloksia toiminnastamme. Narsistisuus sitoo käsiämme ja aikaamme entistä enemmän, koska olemme kadottaneet kosketuksen ihmisyyteen ja pyyteettömään auttamiseen. **Järkevä sanoo, ettemme voi parantaa koko maailmaa, mutta koko maailma järkkyy, jos jokainen pyrkii auttamaan edes yhtä kärsivää!**

Luonnehäiriöisyyden tuottama kärsimys on kasvamassa räjähdysmäisesti, mille emme kokonaisuutena voi mitään. Mutta jokainen voi tehdä jotakin lähipiirissään.

Oikeus tehdä toiselle mitä vain?

Kaikkein käsittämättömintä on se, kuinka kristillisissä piireissä on nostettu kädet pystyyn näiden asioiden edessä. Niin kuin olen esittänyt epäilyksen siitä, että luonnehäiriöisyyden esiintymisprosentti on uskonnollisissa piireissä moninkertainen normaaliväestöön verrattuna, sitä vakuuttavampia esimerkkejä ilmaantuu jatkuvasti.

Aikanaan, lähes 30 vuotta sitten, aloittaessani toimintani seurakuntien piirissä, koin jotakin sellaista, mikä on kuvaavaa koko elämäni ajalle, sekä koko kristityn maailman näkemyksille. Tuskin mikään muu elämän alue on niin vaativa kuin toiminta hengellisissä piireissä. Tämä on hämmästyttävä toteamus, mutta nämä 30 vuotta ovat osoittaneet sen todeksi kaikkien kirkkokuntien piirissä. Kaikenlaisia vaikeuksia oli jo aloittaessani, ja hämmästellessäni (nyt en enää osaa hämmästellä mitään) kokemiani negatiivisia asenteita, lausui eräs seurakuntalainen selitykseksi jotakin, mikä jäi mieleeni lopuksi elämäni. En sano tätä itsesäälistä, vaan pieni hymy huulillani. Kuulin todellakin sanat: ”Koska sinä olet hyväksynyt tämän viran johtoasemassa keskellämme, saamme me tehdä sinulle mitä haluamme.”

Vuosien varrella nämä sanat ovat toistuvasti tulleet mieleeni, mutta nyt viime aikoina ne ovat olleet minulle kuin profetiaa. Eikö tämä ole juuri se seikka kristillisessä elämässä lävitse kaikkien uskonnollisten yhteisöjen, mikä on riistänyt meiltä kaiken hengellisen kasvun ja suonut tilan sille maallistumiselle, narsismille, mitä naiivisti ihmettelemme?

Kuka todellakaan haluaisi sellaista kristillisyyttä, mikä on narsismin ja luonnehäiriöisen käytöksen leimaama? Kysymys ei siis ole vain yksittäisistä, sairaista ihmisistä, joita kauniisti olemme nimittäneet fanaatikoiksi, vaan kysymys on kollektiivisesta asiasta, joka on vallannut vaihtelevassa määrin erilaiset yhteisöt ja piirit.

Uhriksi joutuneen kannalta on aivan samantekevää onko hän luonnehäiriöisen ihmisen vaiko luonnehäiriöisen käytöksen uhri. Kumpikin tuhoavat ja vahingoittavat samalla tapaa. Ainoa ero on siinä, että jos ajattelemme pahasti luonnehäiriöisen olevan parantumaton, niin luonnehäiriöisesti käyttäytyvän ei välttämättä tarvitse olla luonnehäiriöinen; hän vain käyttäytyy siten koska on tekemisissä ilmiön kanssa, jota hän ei pysty käsittelemään olemuksessaan. Olisikohan tässä yhteydessä kysymys siitä juopumuksesta, josta Herramme puhui niiden palvelijoiden kohdalla, jotka ajattelevat Herransa viipyvän ja alkavat lyödä sekavassa tilassansa toisia palvelijoita???

Luonnehäiriöinen ilmapiiri ja ympäristö siis aikaansaa samankaltaista käytöstä kaikissa niissä, jotka pitkään ovat sen vaikutuksen alla. Millaisissa peileissä me siis peilaamme itseämme ja kasvuamme niin kristittyinä kuin maallisina ihmisinäkin? Mitä me näemme niissä peileissä, jotka on eteemme asetettu? Kysymys on todella vakava, ja saa itse kunkin kysymään, tulisiko kaiken tämän keskellä etsiä jotakin muuta sen tilalle, mitä meillä juuri nyt on. Itsensä syyllistäminen ei ehkä ole tässä kohden tarpeellista eikä hyödyllistäkään. Enemmänkin on kysymys itsesuojelusta, sillä meille on opetettu aivan vääriä asioita.

Tietynlainen kärsimyksen ihannoiti ja väärä maailmankatsomus on luonut aivan liian paljon tilaa narsistisen näkemyksen kasvulle. **Narsismi eli itserakkaus ei ihmisyhteisössä ole mahdollista ilman uhreja.** En väitä että rikkaus välttämättä merkitsisi toisen riistoa, mutta itserakkaus on kuin virtahepo olohuoneessa. Missä on jotakin näin suurta, siellä ei voi olla tilaa jollekin muulle. Todella suuri ihminen ei ole suuri tilavuudeltaan, vaan sydämeltään, ja siksi voidaan sanoa, että todella suuren ihmisen seurassa jokainen tuntee itsensä suureksi ja hyväksytyksi.

Lupaa tehdä toiselle ihmiselle mitä haluaa, ei ole antanut sen paremmin Luoja kuin ei luonnon normaali järjestyskään. Sen antaa vain vääristynyt kristillisuus tai vääristynyt luonne. Itse asiassa vääristynyt kristillisuus

sisältää kaikki luonnehäiriöisyyden piirteet alusta loppuun asti, niin ajallisesti kuin laadullisestikin. En ole vielä mistään löytänyt perusteellista selvitystä luonnehäiriöisyydestä, sillä eri asiantuntijat ja eri piirit omaavat hyvin erilaisia näkemyksiä. Hengellisen taustani perusteella itse määrittelen sitä omien kokemuksiini ja näkemysteni pohjalta.

Perustavinta laatua oleva piirre on mielestäni se, että se perustuu lähes täydelliseen piittaamattomuuteen toisen ihmisen oikeuksista ja persoonallista piirteistä. Siten se on luonut omat kieroontuneet pelisääntönsä, mitkä suovat itselle lähes rajattomat oikeudet melkein mihin tahansa ("Meillä on oikeus tehdä sinulle mitä haluamme!") ja samalla se rajaa toisen oikeuksia. Molemmat eivät mahdu samaan tilaan eivätkä voi päteä samoissa asioissa. Siten syntyy mahdoton tilanne, jota voitaisiin kuvata aikanaan useinkin mielessäni pyörineellä ajatusleikillä. Leukojen puristuksessa on kappale, joka ei anna periksi, mutta siitä huolimatta leuat lähestyvät toisiaan. Kappale kuitenkin estää leukojen liikkeen. Eli siis olemme tekemisissä irrationaalisen asian kanssa, joka sotii luonnon lakeja vastaan. Tässä suhteessa luonnehäiriöisyys sisältää tavattoman määrän järjelle käsittämättömiä asioita, jotka ovat mahdollisia vain irrationaalisessa maailmassa. Eli jonkin vaatiessa enemmän tilaa, on toisen väistyttävä tai annettava tilaa.

Tiedämme nyt tilanteen, missä kaikki LH-persoonan uhrin elävät. He ovat tekemisissä asian kanssa, jota he eivät pysty käsittelemään olemuksessansa, koska ei ole mitään järjellistä selitystä sille. Tällaisen ilmiön läheisyydessä viipyminen johtaa väistämättömästi myöskin toisen osapuolen vaurioitumiseen niin psyykkisesti kuin fyysisestikin. Vain harvoissa tapauksissa terve osapuoli on niin vahva, että löytää jatkuvasti pakokeinot säilyttääksensä oman identiteettinsä tämän totuuden vääristelyn keskellä.

Yksi LH-persoonan valteista on se, että hän pääsee syyttämään uhriaan luonnehäiriöisestä käytöksestä. Tämä on helppo syytös, sillä siihen sisältyy paljon totuuttakin. Mutta uhrilla on oikeus kysyä itseltänsä, mistä hänen käyttöksensä johtuu. Ikävä kyllä tämän kysymyksen esittäminen ei liian pitkän vaikutuksen jälkeen enää tule edes mieleen. Mutta lohdutukseksi jokaiselle itseään tässä kohden syyttävälle voidaan sanoa, ettei kysymys ole sisäsyntyisestä asiasta, vaan ulkopuolelta tulevasta vaikutuksesta.

Tietynlaisten kokeiden perusteella on todettu, että jo muutaman päivän altistuminen kyllin provosoivalle käytökselle saa ihmisessä aikaan muutoksia, joita tämä itse ei enää pysty hallitsemaan. Syyllinen ei siis ole se, joka painostuksen johdosta tekee jotakin vastoin tahtoansa ja parempaa tietoa, vaan tässä kohden on etenkin uskonnollisen maailman syytä

katsoa peilistä itseänsä ja todeta syyllistyneensä usein jopa törkeään manipulointiin ja pakottamiseen. ”Joka viettelee yhdenkin näistä pienemmistä, sille olisi parempi että myllynkivi pantaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyksiin...”

Mistähän syystä kaipaisin nähdä näitä myllynkiviä käyttövalmiina?

Kristillisellä alueella selitetään nykyään kaikki negatiivinen pois.

Tuskin enää tiedetään, mitä parannus ja katumus merkitsee. Hyvä tarkoitus tuntuu olevan ratkaiseva tekijä niin julistuksen kuin käytännönkin mukaisesti, mutta eikö ole hyvin vanha sananlasku, että tie helvettiin on kivetty hyvillä aikomuksilla? Eikö Sana aivan vastaansanomattomasti ilmoita meidät tuomittavan tekojemme mukaan? Pelkkä uskokin on kuollut ilman tekoja!

Kuuntelin hiljattain esitelmää, jota piti Erik Ewalds. Hän kertoo siinä eräästä miehestä, joka jonkinlaisessa näyssä tai unessa sai ajatuksen haudata leiviskänsä maahan. Saavuttuaan pellolle hän kuitenkin totesi aikomuksensa mahdottomaksi. Miksi? Hetken yrittämisen jälkeen hän totesi, ettei pellossa ollut yhtään vapaata paikkaa, koko pelto oli täynnä kätkeytyjä leivisköjä. Minulle tämä kertomus on ollut hyvin hätkähdyttävä ja murheellinen. Kuinka paikkansa pitävä se onkaan juuri tänä päivänä! Raamatun kertomuksessa yhden leiviskän saanut mies totesi tehneensä kaiken pelosta, koska tiesi herransa kovaksi mieheksi. Miksi meidän aikamme ihminen kaivaa leiviskänsä maahan? Miksi minä yritin sitä monen vuoden aikana?

Kuka ja mikä on antanut meille niin totaalaisesti vääristyneen kuvan Herrastamme? Vääristynyt kristillisyyys, vääristynyt Jumalakuva, vääristynyt käsitys siitä, mitä me todella olemme Jumalan silmissä! Kysymyksenalaista on, riittääkö se minkäänlaiseksi puolusteluksi sinä hetkenä, kun teemme tiliä elämästämme ja tekemisistämme. Tällainen petos on tuskin mahdollinen ilman jonkinlaista omaa osuuttamme asiaan.

Me olemme antaneet hyväksyntämme aivan liian monille epäilyttävälle asioille, koska olemme olleet niin sisäisesti rikkinäisiä ja epävarmoja kaikesta, omasta itsestämme, elämämme tarkoituksesta, tehtävästämme jne. Olisiko tullut nyt se hetki, jossa katsomme tosiasioita silmiin ja myönnämme tullemme petetyiksi? Rikkinäinen ihminen ei ainoastaan yritä haudata leiviskäänsä maahan, hän haluaisi itsekin vajota syvyyksiin.

Vielä on mahdollisuuksien päivä, armon päivä. Itse asiassa käsiemme ulottuvissa on aivan toisenlainen elämä ja uudet mahdollisuudet. Meille suodaan nyt tilaisuus palata takaisin sille kohdalle, missä kadotimme kaiken

meille niin tärkeän. Meiltä jokaiselta on riistetty tavaton määrä omaa persoonaamme ja elämäämme, minkä Jumala on meille tarkoittanut. Katsokaamme avoimesti ja rehellisesti eteemme ja kysykäämme ääneen kysymys, minkä Totuus niin pitkän aikaa on kaiuttanut sieluillemme, vaikka emme sitä olekaan rohjenneet ottaa todesta: ”Tämäkö nyt on kaiken sen saavuttaminen, mitä niin pitkään olet etsinyt, kun muutama suuri henkilö on nostettu kuin kuvapatsaana Baabelin tornin huippuun ja kaikki huutavat heille innoituksessa ylistystänsä ja kiitostansa?”

Narsistinen luonnehäiriöisyys on riistovoima, joka etsii vain omaa kunniaansa ja omaa hyvänsä. Se imee voimansa ympäristöstä ja saa kaikki voimaan huonosti. (Itseasiassa narsistinen luonne itsekin kärsii koko ajan, vaikka sitä ei olekaan niin helppo havaita. Pitäisikö uhrien sitten sääliä piinaajaansa, on mielenkiintoinen kysymys!)

Kun voimat palaavat

Huomaan itsessäni aivan valtavan muutoksen siihen verrattuna, mitä elämäni oli vain noin vuosi sitten. Kun ihminen voi huonosti ja on väsynyt ja masentunut, välttää hän kaikkea tarpeetonta ja ylimääräistä ponnistusta. Tietynlainen suojausohjelma ihmisessä etsii kaikkein yksinkertaisimmat ja helpoimmat keinot edetä aivan yksinkertaisissa päivittäisissä toimissakin.

Ei siis ole ihme, jos lattiat ovat täynnä erilaisia tavaroita tai roskia, joita ei kerta kaikkiaan ole jaksanut nostaa pois. Mahdollista on, että kaikkialla vallitsee melkoinen sotku, koska voimat eivät riitä laittamaan tavaroita oikeille paikoille; ne vain yksinkertaisesti lasketaan sille vapaalle paikalle, mikä on lähinnä.

Huonon olon jatkuttua kyllin kauan saavutetaan tietynlainen ilmapiiri ja maailma, jossa vallitsevat aivan omalaatuisensa säännöt ja elämän lait. Niinpä ei yhtään ihmetytä sekään, että jonkun elämästä vie suurimman osan aikaa sen pohtiminen, nouseeko ylös sängystä vai kääntäkö vielä kylkeä muutaman kerran. Sänky tuntuu maailman parhaalta paikalta.

Vasta kun mielialassa ja olemuksessa alkaa tapahtumaan oikeanlaista korjaantumista, syntyy uutta heräämistä elämää kohtaan. Saadaan kosketusta uuteen elinvoimaan ja energiaan, ja olo alkaa tuntua jälleen kerran inhimilliseltä. Ja tässä kohden tulee olla kiitollinen pienistä aluista, pikkiriikkisistäkin muutoksista hyvään suuntaan.

Se mistä nyt kirjoitan, saattaa olla utopiaa ja naurettavaa sellaisen mielestä, joka on säästynyt elämän kolhuilta, mutta jokainen kärsivä ja elämän murjoma tietää mistä puhun.

Meidät on kerta kaikkisesti tarkoitettu ihmisiksi, inhimillisiksi olennoiksi, eikä miksikään koneiksi tai supermiehiksi tai –naisiksi. Siksi tämän totuuden pakeneminen tuottaa niin tavattoman määrän kärsimystä ja turhaa ahdistusta. Onko siihen kaikkeen sitten aivan pakko mennä mukaan ja kärsiä vastoin omaa tahtoansa? Kukapa voisi antaa tähän vastauksen? Mutta joka tapauksessa me voimme helpottaa elämäämme, jos vain tahdomme. Mutta sen ensimmäisenä perusedellytyksenä on, että me käsitämme olevamme vain vajavaisia ihmisiä, ja annamme itsellemme luvan olla juuri sellaisia kuin olemmekin, ihmisiä.

Minun oloni on siis parantunut huomattavasti jo kahden vuoden aikana, vaikka tällä hetkellä sydämen rytmihäiriöt tuottavat ongelmia. Aivan päivittäin huomaa tekevänsä jotakin sellaista, mitä ei menneinä vuosina kuvitellutkaan tekevänsä, tai ei voinut tehdä siitä yksinkertaisesta syystä, että oli aivan liian huono olo huomataksensa edes jonkin tekemisen tarpeellisuutta. Niin hullua kuin se onkin, me kärsimme usein tuntikausia sellaisen tekemättömyydestä, minkä olisi voinut suorittaa alle minuutissa. Esimerkkinä uudet lenkkitosuni.

Koska olen köyhä, ostan vain parhainta ja kalleinta. Hulluako? Ei vaan todella viisasta, sillä nyt minun ei tarvitse vuosikausiin ostaa uusia tossuja, minä pystyn kävelemään paljon nopeammin kuin ennen, jalkani eivät tule kipeiksi, lonkkani eivät kolota, selkäni ei tule jäykäksi, niskani voivat paljon paremmin. Köyhyys ei siis merkitse tyhmyyttä, vaan on kunnia-asia, jos köyhä käyttää sitä järkeänsä, mikä hänelle on suotu synnyinlahjana. Moni rikas ei ollenkaan osaa käyttää järkeänsä, jos sitä ylipäätänsä...

No niin, uudet lenkkitosut. Voin jo siis paremmin, mutta pari päivää sitten totesin voivani vieläkin paremmin. Mistä sen huomasin? Olin jo laittanut tossut jalkaani, kun huomasin kantapäässä pistelevän. Sukan sisällä oli pieni kivensiru. Kuinka monta kertaa olenkaan vain huitaissut pusakan päälle ja lähtenyt ulos inhoten sitä pistelyä, mitä jokainen askel tuo mukanaan. Saatoinkin kävellä tunnin tai kaksikin, potkaisten silloin tällöin tossun reunaa asfalttiin siinä toivossa, että kivensiru siirtyisi pois kantapään alta. Turha toivo!

Me olemme siis monessa suhteessa aivan älyttömiä siitä yksinkertaisesta syystä, että voimme älyttömän huonosti. Me itse kiusaamme itseämme, kun kaikki menee tarpeeksi pitkälle. Pari päivää sitten voin siis paljon paremmin, koska istuuduin uudelleen, otin tossun jalasta, venyitin sukkaa niin paljon että sain kivensirun sormieni väliin ja laitoin tossun takaisin jalkaan. Kuinka mukavaa olikaan kävellä pitkin Helsinkiä, kun ei kivensiru hiertänyt jalkapohjaa!

Sitten kun voin vielä paremmin, en tyydy venyttämään sukkaa, vaan

otan senkin pois jalasta ja ravistelen oikein tyydytyksellä niin kauan, että varmasti jokainen murunen putoaa lattialle!

Elämä koostuu aivan pienen pienistäkin asioista, jotka antavat sille sen todellisen merkityksen. Luonnehäiriöisen uhri ei siis tarvitse aina mitään suuren suuria ja äkkinäisiä muutoksia elämäänsä, vaan kun hän lapsen lailla saa uudelleen tarttua kiinni elämän pieniin iloihin, kokee hän olemukseensa tulevan jotakin kadoksissa ollutta aivan päivittäin.

Ihmisyden kaipaus

Alan kirjallisuudessa ja luennoissa ihmetellään usein, miksi luonnehäiriöisen uhri ajautuu entisestä suhteestaan vapauduttuaan uuteen samankaltaiseen liittoon. Syytä etsitään useimmiten uhrin varhaisemmasta elämästä ja nimenomaan lapsuudesta.

Tunnustan avoimesti, että juuri tällä hetkellä vältän lukemasta enemmän alan kirjallisuutta, koska katson elintärkeäksi säilyttää ne vaikutelmat ja tuntemukset, mitkä mielessäni ovat kaiken kokemani ja näkemäni ja kuulemani perusteella. Olen leikkillisesti alkanut kutsua itseäni ammattimaalliseksi, sillä parin vuoden hahmottelun perusteella olen tullut siihen osittain hämääntyvään toteamukseen, että ainakin vielä tällä hetkellä pätee se, mitä jotkut tutkijat hyvin painokkaasti toteavat, jotkut jopa jo 1964 ilmestyneessä kirjassansa: ”Näitä asioita voi ymmärtää ainoastaan sellainen, **joka syvällisesti on ollut tekemisissä tämän asian kanssa**, esim. ollut naimisissa luonnehäiriöisen ihmisen kanssa.” Niinpä aivan maallikkokin voi olla asiantuntija tällä alueella. Ammatti-ihminen havainnoitsee kaiken opintojensa ja kokemustensa perusteella.

Luonnehäiriöstä puhuessamme, etenkin kun on kysymyksessä narsistinen luonnehäiriö, voin todeta olevamme tekemisissä hyvin salamyhkäisen asian kanssa. Useat uhrin ovat käyttäneet nimenomaan tätä sanaa, joka saa minut ajattelemaan lukua kirjassani: ”Taistelu tuulimyllyjä vastaan”. Don Quijote ja hänen kumppaninsa kävivät oman taistelunsa kuvitteellisen historian kirjoihin, ja vielä tänäkin päivänä kaikelle hymyillään ja osittain nauretaan.

Tämän ajan taistelut tuulimyllyjä vastaan sen sijaan eivät ole missään suhteessa naurettavia, mutta kylläkin äärimmäisen uskomattomia ja suorastaan absurdeja. Uskon tässä olevan syyn siihen, että hyvin harvat uhrin rohkenevat kertoa totuudenmukaisesti näistä älyttömistä kokemuksistaan ja osallistumisistaan näihin mielikuvituksen siivittämiin kamppailuihin. Osallistuminen johonkin sellaiseen on omiaan luomaan ihmisessä tietynlaisen torjuntareaktion, osittain täydellisenkin, asiaan sisältyvän syvän

häpeän tunteen johdosta. Niinpä jos terapeutti, ammattitaidostansa huolimatta, ei osaa johdatella keskustelua oikeille linjoille, saattavat nämä asiat jäädä täysin huomioimatta.

Jos terapeutilla ei ole todellista käsitystä uhrin asemasta ja kokemuksista, ei varsinainen luonnehäiriön osuus välttämättä tule ollenkaan esiin. Potilas mahdollisesti arvioidaan täysin väärin, koska tarkasteluun ei oteta mukaan tarpeeksi paljon asiakokonaisuutta.

Jotakin on todella tehtävä asian hyväksi

Tämä näkökanta tuo esiin todella pelottavia seikkoja, jotka saattavat minut entistä huolestuneemmaksi näiden ihmisten kohtalosta. Olemme tekemisissä asian kanssa, jossa ammatti-ihmisten jossakin määrin olisi syytä tulla alas virka-asemistansa ja kuunnella enemmän niitä alan ammattilaisia, jotka eivät ole opiskelleet yliopistoissa tai alan oppilaitoksissa, mutta kuitenkin ovat elämän koulussa tulleet näkemään asioita, jotka voidaan oppia ainoastaan siellä.

Minä en halua arvostella lääkärikuntaa, sen paremmin kuin psykologeja ja terapeuttejakaan. Nykyinen suorastaan ahdistava tilanne mielenterveysalalla, samoin kuin lääkintäalalla, ei ole yksittäisten alan ammattilaisten vika, vaan syynä on aivan selvästi yhteiskunnallinen tietämättömyys ja välinpitämättömyys asioista, jotka eivät näy sellaisella tavalla kuin monesti odotetaan. Me olemme tekemisissä ongelman kanssa, joka aivan selvästi lähitulevaisuudessa on räjähtävä käsiin, ellemmme tee huomattavasti enemmän sen hyväksi. Ja tässä kohden jokaisella ammattimaallikolla on hyviä uutisia päättäjillemme ja johtajillemme: Ei tarvita suunnatonta määrää alan ammattikoulutusta, vaan uusi kokonaisnäkemys alalle. **Nyt katsotaan vain kriittisiksi tullessiin tapauksiin ja hoidetaan niitä, kun ennaltaehkäisy on lähes täysin unohdettu.**

Muutama vuosi sitten elämässäni oli melkoinen kriisitilanne, kun minä lopullisesti tiedostin sen, että olen noin kolmenkymmenen vuoden ajan ollut läheisesti tekemisissä useammankin luonnehäiriöisen ihmisen kanssa, sekä sen lisäksi lukemattomien luonnehäiriöisesti käyttäytyvien kanssa. Kaiken tämän päälle tuli avioero. Tässä tilanteessa etsin itselleni henkistä apua, mitä en voinut saada keneltäkään tuttavaltani siitä huolimatta, että olin ollut seurakuntatyössä kymmenien vuosien ajan. Mielenterveystoimistot olivat

ylikuormitettuja, ja tuntien jo tuolloin niiden ongelmien laadun, joiden kanssa olin tekemisissä, osasin epäillä löytyisikö asiantuntevaa apua, sillä siihen asti käymäni keskustelut eri ammattilaisten kanssa olivat saaneet minut näkemään, että puhuin melko tuntemattomista asioista.

Sairastin uniapneaa parin vuosikymmenen ajan ja hoidon alkuvaiheessa jokaiseen vuosittaiseen kontrollikäyntiin kuului myöskin psykologin vastaanotto, koska tuon sairauden laadusta oli niin paljon tietoa, että se vaikuttaa hyvin suuressa määrin myöskin ihmisen psyykeen. En voi ikinä unohtaa niitä pettymyksen tunteita, kun kaksi eri nuorta naispsykologia totesi yksikantaan: ”Minä en usko sitä, mitä sinä puhut!”

Minulla oli nyt kuitenkin todella hyvä onni, sillä Tampereen Kriisikeskus Osviitassa pääsin keskustelemaan todella asiantuntevan terapeutin kanssa. Lisäksi aivan sattumalta hakeuduin tamperelaisen mielenterveysyhdistyksen toimintaan mukaan, ja siellä kävin noin vuoden ajan masentuneiden ryhmässä. Tuossa elämän tilanteessa se oli mitä oivallisin ratkaisu, ei ainoastaan itseäni ajatellen, vaan sinä aikana sain todella hyvän käsityksen vertaisryhmätoiminnasta. Tässä yhteydessä heräsi mielessäni vastustamaton tunne siitä, että ainakin osittain on loppuelämäni tehtävä mielenterveyden alueella, sillä tilanne on suorastaan katastrofaalinen, eikä työntekijöitä ole alkuunkaan riittävässä määrin. Seuraavan syksyn pidin omaa masentuneiden ryhmääni, minkä ikävä kyllä jouduin luovuttamaan toiselle Vantaalle muuttoni johdosta.

Olen nyt näiden parin vuoden aikana kuullut usean, etenkin masentuneen suusta, että hän keskustelelee mieluummin maallikon kuin ammatti-ihmisen kanssa. Ensimmäistä kertaa kuullessani näitä mielipiteitä, ja todetessani kuinka avuttomia masentuneet olivat asioidensa hoidossa, heräsi mielessäni ajatus siitä, että tällä alueella tarvitaan mahdollisimman paljon ns. terveitä ihmisiä auttamaan aivan käytännön asioiden hoidossa. Lisäksi voi jokainen sydämen rakkautta omaava ihminen toimia kuuntelijana ja tarvittaessa keskustelijana näiden ihmisten kanssa.

Pettymykseni on kuitenkin suorastaan valtava, kun olen tullut näkemään, kuinka vähän terveitä ihmisiä on mukana tässä toiminnassa. Mistä se johtuu?

Minä toivon olevani väärässä, mutta minulle on tullut käsitys, että ensisijaisesti alan ammattikunta on ollut luomassa sellaista, aivan liian vallitsevaa kuvaa, että tämä asia kuuluu ensisijaisesti ammattilaisille, vaikka resurssien katastrofaalinen vajaus on kaikkien tiedossa. Jokainen tervejärkinen myöntää sen, ettei kuka tahansa voi toimia terapeuttina ja hoitaa sairaita ihmisiä.

Miksi ylipäättänsä tästä asiasta pitää käydä keskusteluja? Siitä

yksinkertaisesta syystä, että tällä alueella ei nähdä kuin vain yhteen suuntaan. Jos esim. minua jatkuvasti on varoiteltu terapian harjoittamisesta, on tuotu esiin asian käänteinen puoli, jota ei juuri ollenkaan haluta nähdä tänä päivänä? Miksi meillä on niin valtava vajaus ammattilaisista? Siksikö, ettei alalle ole tarpeeksi tulijoita? Mahdollisesti siksikin. Miksi ei alalle ole tulijoita? Koska kaikki ammattimaisuus keskittyy äärimmäisiin tapauksiin, kaikki esiasteet ohittaneisiin ihmisiin, joita autetaan nyt kun on pakko, ettei katastrofi saavuttaisi liiallisia mittasuhteita.

Tilanne on hiukan sama kuin Pearl Harbour elokuvassa, jonka moni suomalainen on nähnyt. Kun tilanne japanilaisten hyökkäysten johdosta tuli ylivoimaiseksi, jouduttiin sairaalan ulkopuolelle sijoittamaan sairaanhoitajatar, joka huulipunalla merkkasi otsaan eri haavoittuneet: tätä autetaan, tätä ei.

Alalle ei siis ehkä ole tarpeeksi tulijoita, koska työ on saanut aivan liian sotaisen leiman, sillä selvästi tänä päivänä joudutaan valikoimaan ketä autetaan ja ketä ei. Lukemattomat masentuneet tarvitsisivat huomattavasti enemmän terapiaa, mutta sitä ei voida antaa, kun ei ole resursseja. Jotkut suorastaan anovat mahdollisuutta keskustelujen käymiseen jonkun kanssa, mutta koska ammattilaiset eivät riitä ja on luotu kuva ammatillisesta yksinoikeudesta, on hyvin suuressa määrin torjuttu ne maallikot, jotka ovat osoittaneet halua auttamiseen. Jopa sairaatkin on jossakin määrin saatu pelkäämään ”ammattitaidottomia” auttajia.

Totuus on toki se, ettei kenestä tahansa ole läheisempään kanssakäymiseen sairaiden kanssa. Aivan liian moni auttaa auttaaksensa itseänsä, ja se on täysin väärä motiivi. Esim. läheisriippuvaisilla ihmisillä saattaa olla tavaton auttamisen ja hoivaamisen tarve. Heidän on ensin löydettävä apu itsellensä, ennen kuin he voivat auttaa muita.

Mutta kuka todella tuntee paremmin ihmisen kuin ihminen itse? En voi unohtaa joitakin lääkäriissäkäyntejäni, ja voisin ikävä kyllä kirjoittaa ainakin satasivuisen kasku- tai hupikirjan näistä kokemuksistani. Joka alalle mahtuu monenlaisia ihmisiä, ja olisi väärin leimata jokin ammattikunta muutamien sopimattomasti käyttäytyvien johdosta. Erikoisesti on jäänyt mieleeni yksi lääkäriissäkäynti pohjanmaalaisessa pikkukylässä. Siihen aikaan ei ollut mitään omalääkäreitä, vaan joutui menemään kulloinkin paikalla olevan lääkärin vastaanotolle.

Tämä ei kuitenkaan ollut se lääkäri, joka ehkä oli kaikkein kuuluisin tuossa terveyskeskuksessa, jonka kohdalla vastaanottoapulainen kysyi soittajalta: ”Täällä ei ole kuin lääkäri x paikalla. Tuletko kuitenkin?” Useimmiten potilas ilmeisesti vastasi: ”En!”

Minulla oli ongelmia verenpaineen kanssa ja sain ajan vierasmaalaiselle

lääkärille, joka sillä hetkellä sattui olemaan paikalla. Hän selasi papereitaan, ja kun hän vilkaisi minuun, aloin kertoa ongelmistani. Hän vaiensi minut heti ja sanoi yksikantaan: ”Minä tutkin sinut, ja kerron sitten sinulle, mikä sinua vaivaa!” Muistaakseni sain sitten entistä sopimattomimmat lääkkeet sairauteeni.

Kävin varmaankin toisenkin kerran tuolla lääkäriellä ja kerroin hänelle, etteivät lääkkeet oikein sovi minulle, kun aivan kuin kone kävi sisimmässäni huristen ikävällä tavalla. Hän ei varmaankaan kuullut mitään, kun määräsi samat lääkkeet kaksinkertaisella vahvuudella. Soitin sitten viereisellä paikkakunnalla asuvalle tutulle lääkärille ja kysyin mitä minun tulisi tehdä. Hän neuvoi ottamaan vain puolet määrätystä annoksesta ja hakeutumaan pikimmiten toiselle lääkärille.

En voi mitään sille, että tämä tuo mieleeni jonkinlaisen kuvan siitä, mikä nyt on saanut valtaa mielenterveysalalla. Erik Ewalds toteaa luennoillaan hyvin selvästi, että hän uskoo ihmisen olevan parhaan asiantuntijan, mitä tulee häneen itseensä ja sairauksiinsa. Niinpä potilaan kuuleminen on aina ja ihmiskunnan loppuun asti olennaisin osa sairaanhoitoa. Mutta jos kerran resurssit eivät riitä siihen että kaikki saavat oikeata hoitoa? Mistä tämä pohjimmiltaan johtuu? Jos kadulla suoritettaisiin galluppi ja annettaisiin ihmisille kyllin aikaa miettiä, kuulisimme varmaankin hyvin monen suusta oikean vastauksen: ”Homma ei hoidu, koska lähes kaikki ennaltaehkäisy on laiminlyöty! **Ihmisiä hoidetaan vasta sitten kun tilanne on päässyt todella pahaksi!**”

Mielenterveysalalla on loppujen lopuksi kiistatta kysymys yksiselitteisestä asiasta. Ongelmat ovat saaneet nykyiset mittasuhteensa sen johdosta, että yhä enemmän saa valtaa välinpitämättömyys muista ihmisistä. Koko yhteiskunta ruokkii ns. narsistista, itsekästä näkemystä. Ennen kuin joku ajautuu niin pitkälle, että tarvitsee hoitoa ja lääkitystä, on hän ohittanut useammankin portaan, joilla akuutti tilanne olisi voitu välttää.

Ihminen tarvitsee toista ihmistä, jotakuta, joka on ihminen ihmiselle, joka on ihminen tavattavissa. Siihen ei tarvita mitään erikoiskoulutusta yliopistossa tai vastaavassa, vaan jokainen ihminen voi olla mukana ehkäisevässä mielenterveystyössä, ja tästä mielestäni pitäisi puhua paljon, paljon enemmän. Sopiva määrä ”ammattimaallikoita” aikaansaisi tavattomia muutoksia ihmishuhtien alalla, jos heille vain suotaisiin mahdollisuus toimia niiden resurssien mukaan, mitä heillä on. Vapaaehtoisia olisi varmasti tulossa suuri määrä, jos he kokisivat tarpeellisen määrän hyväksyntää niin yhteiskunnan kuin alalla olevien ammattilaisten ja potilaidenkin taholta. Toisaalta pitäisi myöskin luoda mahdollisuus kokeneempien ”ammattimaallikoiden” palkkaamiseen tähän työhön. He

eivät varmaankaan odota mitään huippupalkkoja, mutta kokisivat suurta tyydytystä toimiessaan muiden auttamiseksi samalla kun heidänkin toimeentulonsa olisi turvattu. **On väärin odottaa, että vapaaehtoistyö huolehtii kaikesta!**

Ymmärretään aiheuttajaa, mutta ei uhria!

Itse luonnehäiriöstä tiedetään ammattipiireissä melko paljon, mutta sen tuottamista kärsimyksistä ei näytä olevan niinkään käsitystä. Koska olemme tekemisissä niin uskomattomien asioiden kanssa, on vaikea löytää ymmärtäjiä. Minua surettaa se, kuinka helposti uhri tuomitaan mielenvikaiseksi, koska hänen kertomansa asiat ovat niin absurdeja. Minun on helppo luoda kuva asian tästä puolesta, koska kaksi eri psykologia aikanaan totesi olevan mahdotonta uskoa sitä mitä minä puhun. Kun lisäksi tulevat muut kohtaamiset ammattilaisten kanssa, missä nämä täysin ovat unohtaneet ammattietiikkansa, asettuen käynnin aikana totaalisesti toisen osapuolen tukijaksi, suotaneen anteeksi negatiiviset käsitykseni. Nytemmin olen kuullut lukemattomia kertoja siitä, kuinka ammattiauttajat epäilevät uhrin kertomusta.

Luonnehäiriöisen uhrin asema on todella surullinen, etenkin niiden, jotka ovat eläneet pahimpien tapausten kanssa. Jos jo niissä piireissä, mistä kohtaamani tapaukset ovat, ilmenee niin monia äärimmäistapauksia, on kysymys todella vakavasta asiasta. Norjalainen kirjoittaja hämmästelee kirjoissansa sitä, kuinka paljon tällaisia tapauksia on uskonnollisissa piireissä.

Meidän täytyy voida omata niin paljon ymmärrystä ja mielikuvitusta, että pystymme asettumaan uhrien asemaan. Hehän eivät elä aikuisen ihmisen kanssa, vaan aikuisen ruumiissa asuvien eri ikäisten lasten kanssa. Jos et muuten osaa kuvitella mistä on kysymys, niin ajattele yhdistelmää: pieni lapsi mielikuvituksensa ja aikuinen oikeuksiensa ja varttuneen ihmisen toteuttamiskyvyn kanssa. Kuinka moni on nähnyt tieteiselokuvia, missä lapsi on yhtäkkiä aikuisen kehossa ja päinvastoin? Mitä tekee varhaisnuori huomattamattomasti omaavansa olemuksen, joka ulkonaisesti kaikin puolin kuuluu aikuiselle ihmiselle? Ainakaan noissa elokuvissa hänelle ei pitkään tarvitse osoittaa niitä oikeuksia, mitkä hän nyt yhtäkkiä on saanut. Mutta mitä seuraa suuresta määrästä oikeuksia, joiden kohdalla lapsen mieli ei koe minkäänlaista vastuuta?

Sielun tyhjiö

Luonnehäiriöisen uhri ei siis elä ainoastaan elämää, jossa lähes kaikki hänen omat oikeutensa jäävät toteutumatta, vaan hän elää sen lisäksi luonnottomassa tunnetyehjiössä. Kuka osanee vastata siihen, että kestää vuosikausia, ennen kuin hän todella tajuaa: ”Hyvänen aika, minähän olen naimisissa pikkulapsen kanssa. Minä en olekaan aviopuoliso, vaan äiti tai isä tälle toiselle!”

Jo Erik Ewalds muiden ohella toteaa luennoillaan, ettei kukaan nainen voi olla naimisissa viisivuotiaan kanssa. Ajatelkaamme sitä pettymystä, mikä kohtaa jokaista tähän tilanteeseen päätyynyttä. Kuinka on mahdollista, että tällainen asia pysyy salassa niin pitkään? Koska tämä toisen ihmisen tunne-elämän pysähtyneisyys lapsen asteelle ei tule näkyviin ennen kuin jotakin merkittävää tapahtuu. Luonnehäiriöinen osaa esittää jotakin täysin muuta kuin mitä todellisuudessa on. Hän omaksuu itsellensä jonkun toisen ihmisen, aikuisen ihmisen persoonallisuutta, mikä ulkonaisesti asettuu lapsen asteelle jääneen persoonallisuuden peitteeksi. Hämmästyttävää on sitten jollekin jo jonkin aikaa naimisissa olleelle, kun puoliso yhtäkkiä alkaa puhutella häntä äidiksi tai isäksi. Ei auta vaikka toinen kuinka protestoi, hän pysyy äitinä loppuelämänsä ajan (harvemmin olen kuullut vaimon kutsuneen puolisoansa isäksi, vaikka sitäkin ilmenee).

Ymmärrämmekö, mitä tämä merkitsee aikuiselle ihmiselle, jolla on elämä edessänsä ja joka kuvitteli löytäneensä onnen elämäänsä? Hän uskoi voivansa jakaa elämänsä toisen aikuisen ihmisen kanssa ja saada lapsia. Hän kylläkin sai mahdollisesti lapsia, mutta yhden liikaa. Tämä yksi on todella vaikea tapaus, koska sillä on kaikki pienen lapsen oikut, mutta aikuisen valmius niiden toteuttamiseen. Oikeat lapset eivät jää tästä kärsimyksestä osattomiksi, sillä tämä suuri lapsi saattaa olla äärettömän mustasukkainen jopa sylivauvasta, joka vie äidin huomion tältä suurelta vauvalta! Joka ei usko tätä kirjoittamaani, kysyköön niiltä ihmisiltä, jotka sen ovat kokeneet. Tämä kaikki on todellisuutta lukemattomissa kodeissa tässäkin maassa, **ja ajatelkaa mitä nämä ”lapset” tekevät sitten työpaikoillansa!**

Niin, luonnehäiriöisen uhri kokee tavattoman menetyksen kadottaessansa kaiken sen, mitä hän odotti avioelämältä ja puolisoltaan. Mutta tässä ei ole läheskään kaikki. Hän ei yksistään menetä sitä mikä hänelle yhteiselämässä toisen kanssa kuuluisi. Mitä hänellä on jäljellä? Hänellä on jäljellä oma itsensä, persoonansa, mahdollinen maallinen omaisuutensa. Kun hän nyt menetyksensä jälkeen vielä antaa ja luovuttaa jotakin, usein käsittämättömän pakotuksen alaisena, niin mitä se on? Hän ei vilpittömänä ja rehellisenä ihmisenä voi luovuttaa jotakin toisen omaa, vaan

hän mahdollisesti ensin antaa omaisuutensa puolisonsa tai läheisensä velkoihin tai maksuihin. Sen jälkeen kaikki jäljellä oleva on hänen oma olemuksensa ja persoonansa, ja sitä hän nyt sitten jakaa luonnehäiriöiselle niin pitkälti kuin jotakin on vielä jäljellä. Siksi kirjoitimme ensimmäisessä kirjassa siitä, että ”hän varastaa sinun elämäsi.”

Jokin käsittämätön seikka hänessä saa hänet käyttämään toista hyväksensä ilman minkäänlaisia omantunnon puistatuksia. Hän yksinkertaiseksi katsoo oikeudeksensa tehdä kaiken tämän. Yksi puolusteluista on se, että olet jossakin vaiheessa osoittanut kapinahenkeä hänen johtajuuttaan ja yksinvaltiuttaan kohtaan. Sinun ei ole välttämättä tarvinnut tehdä tai sanoa mitään, vaan todellakin riittää se, että hän mieltää asian siten kuin itse sen näkee.

Voisimme kutsua tätä tilannetta vihollisuustilaksi. Valtioiden välisissä kiistakysymyksissä tarvitsee yleensä tehdä jotakin melko radikaalia, että syntyy sotatila. Mutta luonnehäiriöisen ollessa kysymyksessä sotatilan julistaminen ei ole alkuunkaan kiinni jostakin uhrin tekemisestä tai sanomisesta, tai jostakin mikä piilisi hänen olemuksensa. Kaikki vihamielisyys ja sodanjulistusmieliala on kätkeytyä tähän henkilöön, joka jossakin vaiheessa elämäänsä on kadottanut kosketuksen todelliseen minäänsä, ja siten samalla kanssaelämälleen toisten lajitoveriensä kanssa. Hän ei todellisuudessa tiedä kuka hän on, vaan etsii omaa persoonaansa, oman ainakin kaksi selvästi toisistaan erottuvaa persoonallisuutta. Jos hänellä ei ole useita suoranaisia persoonallisuuksia, on hänellä kuitenkin rooli ja naamio mitä erilaisimpia elämän tilanteita varten.

On todella suorastaan lomaannuttavaa kuulla näitä kertomuksia ahdistettujen suusta. Kaikki LH-persoonat eivät tuo asioita esiin niin näkyvällä tavalla, mutta eräässä tapauksessa vaimo alkoi yhtäkkiä muuttaa ääntänsä aivan huomattavasti. Jo lähes koko avioelämän ajan hän oli puhunut ainakin kotonansa teennäisellä äänellä, mutta nyt tämä muutos oli täysin poikkeava kaikesta entisestä. Aviomies oli jo tottunut kaikenlaiseen ja hillitsi itsensä useamman kuukauden ajan. Mutta kun ilmiö koko ajan paheni, ei hän enää voinut vaieta, vaan antoi ymmärtää tuollaisen puheen olevan hyvin ärsyttävää, eikä haluaisi kuulla sellaista. Vaimo ei luonnollisestikaan pitänyt tästä henkilökohtaisuksiin menevästä arvostelusta, vaan tokaisi: ”Etkö sinä käsitä, että minä olen löytänyt itselleni uuden persoonallisuuden?” Mies ei käsittänyt ja toi esiin tyytymättömyytensä asian suhteen. Tähän vaimo vain totesi: ”Samantekevää mitä sinä ajattelet, minä pidän tästä uudesta persoonallisuudestani!” Mitäpä siihen voisi lisätä, kuin että mies ilmeisestikin huokasi raskaasti ja alistui osaansa tämän ”uuden persoonallisuuden” kanssa.

Niin kuin jo mainitsin, on tämä julkituotuna ehkä harvinainen tapaus, mutta se on erittäin kuvaava puhuessamme luonnehäiriöstä. Aivan yhtä uskomatonta kuin on tämän tapauksen totena pitäminen, aivan yhtä uskomatonta on kaikki se, mitä kulissien taakse kätkeytyy. Vaimo tuskin olisi koskaan todennut julkituomaansa jollekin vieraalle ihmiselle, ja jos mies olisi kertonut sen jollekin ulkopuoliselle olisi häntä itseänsä pidetty höperönä. Niinpä kaikki nämä asiat ovat piilossa julkisuudelta, ja siksi niiden olemassaolosta ei tiedetä juuri mitään.

Jotkut kanssani keskustelleet ovat viime aikoina käyttäneet sanaa ”salamyhkäinen”, ja se sopii erinomaisesti tähän yhteyteen. Liittyisikö tämä rakkaus salamyhkäisyyteen jollakin tavoin siihen, että LH-persoonan osittain elää elämäänsä lapsena? Kuinka tärkeitä lapsille ovatkaan kaikki salaisuudet ja esineiden kätkemiset! Ja olisiko tässä yksi selitys sillekin, etteivät aivan kaikki kärsi puhumistamme asioista LH-persoonan kanssa. Osa tällaisissa avioliitoissa tai yhteiselämässä elävistä on itse niin lapsen kaltaisia, että heitä suorastaan kiehtoo toisen lapsenomaisuus. Entä sitten, jos samalle työpaikalle kerääntyy useampi tällainen ”lapsenmielinen”... ? Mikä on yrityksen tulevaisuus?

Oikeat asiat väärin käytettyinä

Nämä poikkeavuudet eivät ole kuitenkaan mikään puolustelu asialle. Kärsimys niiden kohdalla, jotka itse ovat todella aikuisia aikuisen ruumiissa on aivan ylitse normaalijärjen ulottuva, kun heidät on suorastaan tuomittu elämään jopa loppuelämänsä tällaisen ihmisen kanssa. Minä itse uskon avioliiton peruuttamattomuuteen siinä määrin kuin Raamattu siitä puhuu ja uskon Jumalan tarkoittaneen avioliiton pysyväksi asiaksi. Mutta meidän tulee lukea kaikki muukin, mitä Sanaan on kirjoitettu, ja siellä lukee myöskin Roomalaiskirjeessä: ”Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa!” Joka ei lue tätä ja muita vastaavia kohtia, saattaa tulikivenkatkuisesti tuomita kaikki yrityksetkin toisesta eroamiseksi.

Ymmärrämmekö kuitenkin, kuinka oikeita asioita voi käyttää totaalisen väärin? Tästäkin asiasta saadaan jotakin sellaista, mikä jo opinkappaleena on joillekin ihmisille kuin kuolemantuomio. Opinkappale: ”Sinulla ei ole minkäänlaista oikeutta erota puolisostasi milloinkaan eikä missään olosuhteissa!” voidaan nähdä elämää suojelevana sääntönä, mutta myöskin kuolemantuomiona. Rakkaus ymmärtää kaiken oikealla tavalla, elämän suojelemiseksi olevana asiana, mutta rakkaudettomuus ja kovuus tekee parhaastakin asiasta kuolettavaa myrkyä.

Onko kukaan todella tullut ajatelleeksi, miten kuolettavalla tavalla voidaan käyttää tuota vaatimusta avioliiton peruuttamattomuudesta? Tässä

ajassa, jossa yli puolet avioliitoista purkautuu, en haluaisi ollenkaan ottaa tätä asiaa puheeksi, mutta minun on tehtävä se elämän suojelemiseksi. Aloittakaamme esimerkiksi. Julkaisimme aikanaan suomentamani avioliittoa koskevan kirjoituksen, ja koska tiesin jo lähipiirissänikin olevan useita naispuolisia henkilöitä, jotka henkensä pelastamiseksi olivat joutuneet muuttamaan pois yhteisestä kodista, kirjoitin irrallisen liitteen postituksen mukaan. Siihen kirjoitin mm.

Jos me luemme Jumalan Sanaa vain kirjaimena, emme milloinkaan ole käsittävä Jumalan todellista olemusta ja ajatusta ihmislasta kohtaan. Vaikka tiettyjä asioita ei olekaan seikkaperäisesti selvitetty Jumalan Sanassa, suo kuitenkin oikea ymmärrys Jumalan olemuksesta ja Hänen kokonaisajatuksistansa meille mahdollisuuden nähdä oikea tie niissäkin asioissa, mitkä eivät kirjaimen mukaan ole niin ilmeisiä ja laajasti selvitettyjä. Väärä näkemys Jumalan todellisesta olemuksesta saattaa myöskin näkemään väärin itse asiassa kaiken sen, mitä Hänen Sanansa sisältää.

Yksi asia joka meidän on pakko viimeistään nyt käsittää aivan uudella ja lopullisella tavalla on se, ettei Jumalan rakkaus ja uskovaisen vaellus perustu vain sanoihin, vaan tekoihin ja todellisuuteen. Minua ovat vuosikausien ajan puhutelleet aivan erikoisella tavalla ne kaksi sanaa, jotka väistämättömästi nousevat esiin 1. Kor. 7 jakeissa 12-16. *"...ja tämä suostuu asumaan hänen kanssaan". "...suostuu ...tahtoo"*. Kun avioliitto solmitaan, lausuu kumpikin osapuoli tuossa tilanteessa: "Tahton!" Kuka on kuitenkin koskaan tullut ajatelleeksi, mitä tuo yksi sana todellisuudessa ja käytännössä tarkoittaa? Kuka tulee ajatelleeksi yhden ainoan sanan sisältämää merkitystä? On helppoa lausua jotakin, mutta on paljon vaikeampi toteuttaa vaikka vain yhdenkin sanan velvoittama todellisuus.

Se mitä saamme kuulla yhä uudelleen ja uudelleen joidenkin ihmisten suusta, sisältää hämäävän todellisen vakuuttavuuden: *"Kyllä minä olen (olin) suostuvainen ja halukas jatkamaan hänen kanssansa; minä olen (olisin) tahtonut, mutta hän kuitenkin suunnittelee lähtemistä (lähti)!"* *"Aivan Jumalan Sanan mukaisesti minä olen (olisin) tahtonut, mutta hän ei tahdo (tahtonut)!"* Ja näiden vakuuttelujen johdosta me olemme valmiit tuomitsemaan toisen osapuolen Jumalan Sanan rikkojana, koska hän toisen halusta huolimatta ei itse halua tai ei halunnut. Mutta miten näkee kaikkivaltias Jumala nämä asiat, sillä eihän todellakaan ole kysymys siitä, kestämmekö me toinen toisemme edessä, vaan Jumalan edessä?

Suotakoon minun aivan käytännön esimerkkien avulla tuoda julki

jotakin, mikä selvittää meille mistä todella on kysymys. Riittääkö vain jonkin asian toteaminen ja vakuuttaminen, vai tarvitaanko sittenkin jotakin aivan muuta? Riittääkö Herran edessä se, jos uskon tullessamme sanoimme ”tahdon”, mutta kuitenkin vaelluksemme aikana teoillamme osoitamme jotakin aivan muuta? Riittääkö avioliittomme koko taivalta varten se, jos vihkitilaisuudessa sanoimme: ”tahdon”? Olisiko mahdollista, että tuo meidän ”tahdon” sittenkin merkitsee enemmänkin: ”Minä en missään tapauksessa tahdo!”?

Minä olen monessa suhteessa allerginen ja tietyt aineet ja hajut aikaansaavat suoranaisten tukehtumisen tunteen. Suotakoon minun käyttää tätä aivan luonnollista ja konkreettista vaikeuttani esikuvana jollekin sellaiselle, mikä selvittää mistä on kysymys. Minun on helppo ymmärtää jokaista samoista oireista kärsivää, koska itse olen osallinen niistä. Toisen ymmärtäminen perustuu hyvin suuressa määrin omiin, samankaltaisiin kokemuksiin. Ajatelkaamme nyt kuviteltu esimerkki, että joku mies on naimisissa naisen kanssa, joka aikanaan sanoi hänelle ”tahdon” aivan samalla tavoin kuin jokainen tuossa tilanteessa sanoo. Nainen omalla tavallaan vetoaisi tähän sanaan koko avioliiton ajan, aivan kuin itse kukin olisi valmis tekemään. Jokaisessa elämän ristiriitatilanteessa hän yksinkertaisesti toteaisi: ”Sinä sanoit aikanaan *tahtovasi* elää kanssani ja teit sopimuksen yhteiselämästä! Sinun on siis *tahdottava* nytkin, koska meillä on elinikäinen sopimus!”

Kuka voisi väittää vastaan ja sanoa, että asia olisi toisin? Kuka tahansa vihkitilaisuudessa ollut voisi todistaa, että kumpikin sanoi ”tahdon” tai synonyyminä ”suostun”. Aivan samoin voitaisiin marssittaa esiin vaikka koko seurakunta todistamaan, että ainakin toinen osapuoli on kuuluvalla äänellä ilmoittanut yhä vieläkin tahtovansa, suostuvansa. Ja tilanteen mukaan kukin vuorollaan tuomitaan jopa Jumalan Sanan pohjalta, koska ”*ei tahdo vaikka toinen tahtoo*”. **Mutta siitäkö todellisuudessa on kysymys? Vain jonkin sanan toistamisesta ja vakuuttavalla tavalla lausumisesta?**

Mies siis olisi naimisissa naisen kanssa, joka sanoo tahtovansa, ja mieskin omalta puoleltaan tahtoo. Kumpikin tahtoo, mutta mistä sitten syntyy tuo tilanne, joka johtaa tarpeeseen todistaa muiden ihmisten edessä omasta halukkuudesta ja tahtomisesta? Mies tahtoo asua tuon naisen kanssa, mutta onko riittävää kummankin tahtominen? Mies on allerginen monille asioille itsestään riippumattomista seikoista johtuen. Hän ei voi mitään sille millainen hän tässä suhteessa on, ja vaimo tietää sen, koska hän jo seurusteluaikana totesi aivastelun ja punoittavat silmät.

Mutta entä jos vaimo haluaa sisustaa kodin allergiaa aiheuttavilla materiaaleilla ja tahtoo vuoteen vierellä olevan maljakollisen kukkia, jotka

saavat miehen voimaan huonosti? Hän rakastaa noita niin ihania luonnon ihmeitä eikä voi olla katselematta niitä makuulla ollessansa. Toistuvasti hän vaihtaa uudet nuutuneiden tilalle, eikä välitä mitään siitä, että mies voimallisesti protestoi vastaan ja välillä heittää ne roskakoriiin. Aivastelun hän toki ymmärtää ja pitää huolen siitä, että miehen yöpöydällä on jatkuvasti puhtaita nenäliinoja, että hän voi niistä vuotavan nenänsä ja pyyhkiä vetistäviä silmiänsä. Hengityksen vinkuva ääni ei häntä häiritse, sillä onhan hän tottunut siihen, että kuukaudesta toiseen miehen tila vain pahenee.

Kysymyksemme aivan tällaisen käytännön esimerkin perusteella kuuluu: ”Tahtooko vaimo todella elää tuon miehen kanssa? Suostuuko hän Jumalan Sanan mukaisesti asumaan hänen kanssansa?” Kirjaimen mukaisesti toki ei ole mitään huomauttamista, ennen kaikkea kun hän aamuin ja illoin ilmoittaa rakastavansa miestä ja nauttivansa hänen seurastansa. Mistään hinnasta hän ei haluaisi jäädä yksin tai toivoisi miehen poissaoloa edes muutamaksi päiväksi. Sukulaisille ja tuttaville hän vakuuttaa rakkauttansa miestä kohtaan ja kertoo suuresta huolenpidostansa ja kaikesta vaivannäöstänsä, mitä jatkuva nenäliinojen peseminen ja silittäminen merkitsee. Hän todella rakastaa miestä — vai rakastaako hän sittenkään häntä?

Jos miehen tila heikkenee siinä määrin, ettei hän enää pysty hengittämään ilman lääkkeitä ja jatkuvaa raittiissa ilmassa olemista, onko mies paha ja Jumalan Sanaa vastaan rikkova ihminen, jos hän jonakin päivänä lääkärin määräyksestä ottaa oman asunnon? Onko mies uskon avioliittolupauksellensa, koska vaimo todella tahtoo elää hänen kanssansa eikä tahdo hänen lähtevän pois yhteisestä kodista? Voidaanko todella sanoa, että mies lähti ja jätti vaimon, vai tulisiko sittenkin sanoa, että miehen oli pakko henkensä pelastamiseksi etsiä jokin toinen paikka?

Me olemme tietyissä järkeilyissämme ja ajatuskuluissamme todella typeriä ja mielettömiä. Me emme useinkaan näe asian kokonaisuutta, vaan kiittelemme hyvää aviovaimoa rakkaudellisuudesta ja huolenpidosta, kun tämä sellaisella antaumuksella pesee miehensä nenäliinoja ja jopa silittää ne, mutta emme lainkaan huomioi sitä, että koko huolenpito on aivan turhaa ja mieletöntä ja perusteetonta, **koska se johtuu yksinomaan vaimon itsensä aiheuttamasta sairauden puhkeamisesta.** Vaimo tahtoo miehensä pysyvän kotona ja pitää tästä huolen kaikin mahdollisin tavoin, mutta ei suostu poistamaan niitä tekijöitä, mitkä tekevät miehen olemisen kotona mahdottomaksi! Sana ”tahdon” ei siis merkitsekään vain tahtomista, vaan kaiken sen lopullisesti ulos heittämistä, mikä on esteenä todelliselle Jumalan tarkoittamalle yhteiselämälle!

On niin monenlaisia seikkoja, jotka toisistaan poiketen tekevät yhden ja toisen elämän mahdolliseksi. Ajatelkaamme myöskin toisin päin. Mies haluaa vaimonsa pysyvän kotona ja palvelevan häntä kaikin mahdollisin tavoin. Hän tahtoo todella, sillä hän on mies, joka tarvitsee vaimon, ja lukee Raamatusta ettei naisella ole lupaa jättää miestänsä ja lähteä pois kotoa. Mutta mitä sisältää tuo *tahtominen* tällaisessa tilanteessa? Mies tekee jatkuvasti asioita, jotka saavat vaimon voimaan huonosti, jopa siinä määrin, että tämä tuntee tukehtuvansa ahdistavaan ilmapiiriin. Hän on vaarassa joutua mielisairaalaan, mutta mies ei halua nähdä todellisuutta, vaan ajattelee vain omia oikeuksiaan miehenä. Jumala sanoo Sanassansa: *”Kirottu olkoon se, joka häpäisee isäänsä ja äitiänsä!”* (5. Moos. 27: 16) Mies jatkuvasti yllyttää lapset pilkkaamaan äitiä ja käyttää näitä joka tilanteessa välikappaleena itsensä ja vaimonsa välissä. Mitä isä ei itse rohkene vaimollensa osoittaa tai sanoa, sen hän panee lapset tekemään. Missä määrin kirous tulee lasten ylle, sen yksin Jumala tietää, mutta mies itse on kirouksen alla perheen päänä, jonka joka suhteessa tulisi suojella ja rakastaa vaimoansa, sekä kantaa vastuu myöskin lapsistansa ja näiden tekemisistä.

Kaikkea voitaisiin kuvata ikään kuin huoneella, jota lämmitetään puukamiinalla. Mies on mies eikä ole siinä mielessä herkkä kuin vaimonsa. Hän rakastaa lämpöä ja kääntää jatkuvasti pellin niin kiinni, että huone täyttyy savusta. Vaimo pakon sanelemana sietää aikansa savua suuresti kärsien, mutta vähitellen alkaa tuntea tukehtuvansa siihen. Hän rukoilee ja anoo miestänsä avaamaan enemmän peltiä, jotta olisi mahdollista hengittää, mutta mies ajattelee vain omaa itseänsä ja lämpimyyttänsä, ja vaimon anova katse ja silminnähtävä hätä eivät hätkäytä miestä lainkaan.

Ajan mittaan vaimo tuntee loppunsa lähestyvän, sillä hän ei enää jaksa hengittää juuri lainkaan, ja välittämättä siitä mitä mies lukee Raamatusta, eräänä päivänä henkensä hädässä lähtee ja jättää miehensä savun sekaan. Onko hän nyt rikollinen Jumalan ja seurakunnan edessä, vai voitaisiinko ajatella, ettei hänellä ollut mitään muuta mahdollisuutta? Mies vaatimalla vaatii häntä takaisin, vedoten avioliittolupauksiin ja viranomaisilla olevaan paperiin. Hän todella tahtoo vaimon takaisin, tahtoo elää tämän kanssa, mutta vaimo ei tahdokaan, sillä hän pelkää henkensä edestä.

Kuka on syyllinen, kuka tahtoo ja kuka ei? Jokaiselle järkevälle ihmiselle on selvää näiden esimerkkien pohjalta, **ettei pelkkä sana ”tahdon” tai ”suostun” merkitse yhtään mitään ilman käytännössä toteutettua elämää**. Itseasiassa pitkätkään puheet eivät merkitse mitään, vaikka ne kestäisivät vuosikymmeniä. Toisen savustaminen ulos yhteisestä kodista välinpitämättömyydellä ja sydämen kovuudella ei missään suhteessa

eroa suoranaisestä avioeron hakemisesta, se vain on niin hämäävän vanhurskas tapa tehdä mitä suurin rikos toista osapuolta kohtaan. Avioero voidaan tehdä omalla elämällä ja asennoitumisella, ja virallisen eropaperin hankkiminen on loppujen lopuksi vain jotakin inhimillistä, ihmisten edessä tapahtuvaa, jo tapahtuneen virallistaminen. Jumalan silmissä moni asia on jo saavuttanut äärirajansa ja ratkaisunsa, vaikka ihmiset eivät sitä tahtoisikaan tunnustaa. Monessa tapauksessa on aikaansaatu niin suuri vahinko, ettei mitään paluuta entiseen ole suuresta tahtomisesta huolimatta. On ylitetty rajat, peruuttamattomasti.

Jos mies ei rakasta ja kohtelee vaimoansa Jumalan Sanan mukaisesti, on hän syyllinen niin Jumalan kuin ihmisten edessä, jos vaimo on pakotettu jättämään yhteinen koti. Monet asiat, joita mies saattaa välinpitämättömyydessänsä tehdä, ovat kuin naskalinpisto jalkapohjaan. Avioliiton asioita ei saa viedä julkisuuteen, ulos kodista. Mutta jos mies kuvainnollisesti jatkuvasti herättää vaimonsa naskalin pistolla kantapäähän ja kuitenkin vakuuttaa rakastavansa tätä, ei vaimo todellakaan voi olla syyllinen avioliiton pilaamiseen, jos hänen tuskanhuutonsa kaikuivat läpi kerrostalon tai lähiseudun. **Jumala tuomitsee aina sen, joka on pahan aiheuttaja, ei sen kohdetta.** Jokainen todellinen jumalanlapsi käsittää Isänsä olemuksen ja vanhurskauden, joka ei tässäkään kohdin poikkeaa Hänen kokonaiskuvastansa. Vaikka ihmiset eivät näkisikään todellisuutta, ovat silmät jotka näkevät ja korvat jotka kuulevat, ohitse kaiken inhimillisen.

Uskovainen ei ole jokainen joka itseänsä sellaiseksi kutsuu. Herra tunnustaa ainoastaan todelliset uskovaiset, jotka Hän tuntee, ja joille Hänen ei tarvitse sanoa: *"Menkää pois minun tyköäni, te laittomuuden tekijät! Minä en ole koskaan tuntenut teitä!"* Avioliitonkin alueella on laittomuutta, joka on vertaansa vailla. Tässä ajassa ulkokultaisuus on saavuttanut huippunsa, ja siten monien kohdalla pätee Paavalin ilmaisu: *"Heissä on jumalisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman."* Miten he kieltävät sen? **Teoillansa, eleyllä käytännöllänsä!** Tässä kohden en voi olla ajattelematta yhä uudelleen sitä, mitä sanotaan 1. Tim. 5: 8: *"Mutta jos joku ei pidä huolta omaisistaan ja varsinkaan ei perhekuntalaisistaan, niin hän on kieltänyt uskon ja on uskotonta pahempi."* Millaisessa valossa meidän siis tulisi tämänkin sanankohdan perusteella nähdä se, kun 1. Kor. 7 puhutaan siitä, joka ei usko? Sanat ilman niitä vahvistavia tekoja eivät merkitse yhtään mitään, vaan päinvastoin tuovat tuomion monen ylle.

Se mitä ihminen tuo julki seurakunnassa tai yleensä julkisuudessa, ei ole mikään todiste hänen puolestansa jotakuta toista vastaan. Miellyttävä ulkoinen olemus on usein pettävää ulkokuorta, ja ainoastaan sydänten

Tuntija tietää totuuden. Sen tähden kenenkään ihmisen ei tulisi lausua tuomiotansa tällaisten seikkojen perusteella kenenkään avioelämästä, koska avioliittovaikeudet eivät kuulu julkisuuteen, ja siten ei seurakuntakaan voi olla selvillä kaikista olosuhteista ja tekijöistä.

Jumala on järjestyksen Jumala, rauhan Jumala. Hän haluaa lapsiansa elävän sopusointuista elämää, missä jokainen tuntee olevansa tarpeellinen ja rakastettu. Seurakunnan keskuudessa ei kenenkään tulisi pyytää anteeksi olemassaoloansa, mikä ikävä kyllä monen kohdalla on todellisuutta vielä tänäkin päivänä.

Kirjoittaessani aikanaan edellä olevaa en ajatellut lainkaan luonnehäiriöisyyttä, mutta nyt itsekkin hätkähdän huomatessani asiayhteyden.

Pian kirjoittamiseni jälkeen saimme vieraan Keski-Euroopasta, joka nuhteli minua kirjoitukseni johdosta ja aivan kuin paheksuen antoi minulle esimerkin siitä, kuinka todellinen uskovainen nainen suhtautuu kaikkeen kokemaansa. Hän kertoi kirjaimellisesti: ”Meidänkin maassamme on uskovainen nainen, jota mies jatkuvasti pahoinpitelee ja hän on koko ajan mustelmilla. Siitä huolimatta hän on sanonut useasti: ’Minä annan mieluummin tappaa itseni, kuin että lähtisin pois kotoa.’”

Avioliiton peruuttamattomuutta voidaan siis käyttää kuolettavana pakkokeinona, joka täysin riisuu aseista pahoinpidellyn ja kadottaa häneltä kaiken toivon jostakin paremmasta. Joka lukee kaiken vain lakina, julistaa itse asiassa: ”Avioliitto on peruuttamaton, eikä sinulla ole mitään mahdollisuutta jättää minua, vaikka tekisin sinulle mitä tahdon. Käsitätkö, että koska olemme naimisissa, on minulla oikeus tehdä sinulle mitä vain?”

Onko siis ihminen sidottu toiseen jopa hengen lähtemisen uhalla? Todella pelottava ajatus. Kun nyt puhumme luonnehäiriöisyydestä, tulee mieleeni tapaus erään seurakunnan piiristä. Mies ihastui yksinäisyydestä kärsivään, melko viehättävän näköiseen naiseen. Tämä kuitenkin oli kokenut todella kovia lapsuudessaan, ja kärsi tuolla hetkellä jonkin asteisesta mielenhäiriöstä. Miestä varoitettiin todella vakavasti menemästä naimisiin hänen kanssaan ennen kuin ongelma olisi ratkennut.

Kukaan ei tuolla hetkellä käsittänyt miehen luonnehäiriöisyyttä, ja tässä tulee julki jotakin siitä, mitä tällaisen ihmisen mielessä liikkuu. Mies piti kovaa kiirettä ja vei naisen vihille ensi tilassa. Tarpeetonta mainita, että avioliitto oli täydellinen henkinen helvetti tuolle naiselle, sillä mies teki koko ajan mitä mielettömimpiä asioita. Vuosikymmeniä myöhemmin mies

heikkona hetkenään myönsi: ”Jos et olisi ollut mielenhäiriössä, et olisi huolinut minua. Siksi halusin juuri silloin mennä naimisiin kanssasi!”

Tässä tulee korostetusti esiin se, kuinka LH-persoonaa etsii itselleen henkilöä, jota hän voi alkuun hoivata ja jonkin ajan kuluttua heittäytyä hänen hoidettavakseen kuin pieni lapsi. Jos ajattelemme tätä nimenomaista tapausta tarkemmin, löydämme siitä yhden käsittämättömimmistä piirteistä LH-persoonassa. Olen joissakin yhteyksissä kertonut siitä, kuinka hän saattaa tehdä pahaa toiselle, vahingoittaa, haavoittaa, voidakseen sitten auttaa ja lohduttaa. Tämä mies teki itse asiassa hyvin ilkeän teon saattaessaan toisen ihmisen avioon tilassa, jossa tämä ei tiennyt mitä hänelle todella tapahtuu. Myöhemmin tapahtuva ”hyvänä pito ja hoivaaminen” saa siten hyvin kyseenalaisen leiman, etenkin kun voidaan jälkeinpäin todeta koko avioliiton olleen enemmänkin äiti-poika suhde kuin aviosuhde.

Tällaisissa olosuhteissa elänyt ihminen on siis jäänyt paitsi lähes kaikkea sitä, mitä inhimillisyyteen ja ihmisyyteen kuuluu. Hänessä on syntynyt eräänlainen tunnetyhjiö, joka aivan luonnon lakien mukaan pyrkii löytämään jotakin, mikä täyttäisi sen. Erikoisesti uskonnollisella alueella ollaan valmiita tuomitsemaan näitä ihmisiä, jotka aivan hehkuvat ja huokuvat huutoa: ”Missä olisi joku, joka välittäisi minusta, missä olisi joku, joka osoittaisi minulle hellyyttä, lempeyttä, rakkautta, sillä minä en oikein edes tiedä mitä se on!” Näiden ihmisten silmät saattavat suorastaan sellaisella tavalla anoa rakkaudellisuutta, että heidät leimataan haureellisiksi ja avionrikkojiksi.

Luonnehäiriöisyyden uhrien kohdalla on äärettömän tärkeätä tiedostaa tämä rakkauden ja välittämisen puutteen tuoma tyhjiö. Ihminen, jolta on riistetty itse asiassa kaikki inhimillisuus, jos hänessä vielä on hiukkanenkin elämää jäljellä, ei ensi sijassa ole kykenevä vastaanottamaan mitään monimutkaista. Hänen ensisijainen tarpeensa on saada tunne siitä, että joku edes hiukan välittää hänestä. Pienikin rakkauden osoitus palauttaa hänen olemukseensa jotakin siitä, mitä hän on kadottanut.

Jo alan oppikirjojen mukaan potilas usein rakastuu terapeuttiinsa. Tässä yhteydessä lähes jokainen uhri rakastuu keneen tahansa, joka vain osoittaa oikeanlaista myötätuntoa ja ymmärtämystä.

Nyt saamme myöskin melko laajakantoisen vastauksen siihen, miksi niin moni luonnehäiriöisyyden uhri ajautuu toisen luonnehäiriöisen syyliin. On suorastaan inhottava tosiasia se, että useilla LH-persoonilla on aivan kuin korppikotkan aisti haistaa uhri pitkän matkan päästä. Uhri voi todella huonosti ja hänessä oleva tyhjiö huutaa täyttymistänsä. Tällaisessa tilanteessa tuntuu melkein mikä tahansa paremmalta kuin entinen. Todella vaarallinen tilanne!

”Matti oli elänyt jo pari vuosikymmentä luonnehäiriöisen Maijan kanssa. Seksielämää heillä oli siinä määrin, ettei sen suhteen voinut olla valittamista. Surullisinta kaikessa oli vain se, että seksi oli tullut korvikkeeksi kaikelle normaalille tunteiden esiin tuomiselle. Maijan kohdalla oli surullisen totta se, mikä koskee lähes kaikkia tällaisia ihmisiä. LH-persoonaa pitää paljon puhumisesta ja hoitaakin usein sen puolen yksipuolisesti.

Mutta jos näitä puhumisia analysoi hiukankaan, voidaan todeta jotakin hyvin mielenkiintoista: nämä ihmiset puhuvat paljon, keskustelevatkin mielellään, mutta vain pintapuolisista asioista. He eivät siedä lainkaan sitä, että puhe menisi arkaluonteisiin ihmisyyttä koskeviin asioihin. Puhua saa, mutta ei asioista, jotka pakottavat menemään itseensä, suorittamaan itsetutkistelua. Puhua saa, mutta ei missään tapauksessa mennä sellaisiin aiheisiin, jotka johtavat henkilökohtaisten asioiden julkituomiseen. Kaikkea leimaa siis tässäkin kohden tietynlainen salamyhkäisyys.

Matti siis joutui kuulemaan korvansa ja sielunsa puuduksiin kaikkea sitä, mitä puoliso hänelle kohdisti. Hän oli siis aivan käytännössä terapeutti, joka kuunteli ja kuunteli ja myötäili, saamatta kuitenkaan Maijan suojamuurin lävitse mitään mikä olisi voinut muuttaa Maijan olemusta. Niinpä hän eli oman sielunsa puoleen melko täydellisessä tyhjiössä, etenkin kun työpaikalla sai kokea tyytä kohtelua.

Maijalle puhuminen oli oikeastaan aivan turhaa itsepetosta, sillä sisimmässängsä Matti tiesi ja tunsu jo täydllisestl sen, että hänen äänensä kyllä kuultiin, mutta puhutun sanoma jäi täysin vaille huomiota. Niinpä hän jo vuosikausien ajan oli tuntenut olemuksessansa sanomattoman kaipuun sen puoleen, että joku todella kuuntelisi häntä ja ottaisi kantaa asioihin, eli edes hiukan välittäisi hänestä. Jo pelkkä kuuntelija, joka uskoisi hänen puhumansa, tuntui olevan melkoinen täyttymys hänen tyhjyydessängsä. Mutta tähän mennessä kukaan ystävistäkängän, niistä vähäisistä, ei uskonut miehen vaikeuksien todellisuutta, sillä tunsivathan kaikki tämän suloisen vaimon, joka kaikkialla aivan säteili energiaa ja ystävällisyyttä.

Niin hullulta kuin se tuntuikin, olisi Matille kelvannut tässä tilanteessa melkein kuka tahansa naisihminen, joka suinkin vielä pysyi kasassa. Huh, huh, ajatteli Matti välillä, minähän olen jo aivan sekoamassa! Häntä saattaa ymmärtää vain sellainen, joka on joutunut tällaiseen tyhjiöön, joka on imetty tyhjäksi.

Televisiosta tuli tieteiselokuva, missä maahan tunkeutujen johtaja oli jonkinlainen avaruusolio. Tällä oli naisen pää, joka jonkinlaisilla letkuilla ja johdoilla oli yhdistetty näkymättömiin laitteisiin. Mutta tämä pää oli aivan sievän näköinen, ja puhui ainakin suurimman osan aikaa

ystävällisesti. Ja tässä jäi Matin mieleen kuva, joka ei vieläkään ollut kadonnut. Tuolloin hän olisi tuntenut mitä suurimmaksi rikkaudeksi sen, jos hänellä olisi ollut kotonansa tuollainen pää, viis siihen menevistä letkuista ja johdoista, jos se vain olisi päivittäin tai edes silloin tällöin keskustellut syvällisesti hänen kanssansa ja lausunut ystävällisiä sanoja.

Tämä kertomus kuvaa mielestäni tavattoman hyvin sitä kaipausta, mikä ainakin kätkeytyi, ellei sitten tiedostetusti vallitsee jokaisessa luonnehäiriöisyyden uhrissa. Mikä tahansa ystävällisyys tai rakkaudellisuus merkitsee näille ihmisille tavattomasti. Siksi heitä ei saa tuomita väärin. Kuinka hirvittäväällä tavalla tässä kohden lyödäänkään lyötyä ja saadaan aikaan aina vain syvempiä haavoja!

Mitä tästä opimme? Kysymys ei pohjimmaltaan ole mistään täysin mahdottomasta ja toivottomasta asiasta. Kalvava kysymys vain on se, miten on mahdollista tällainen kylmyys ja välinpitämättömyys niin maallisella kuin hengelliselläkin alueella. Mihin olemme päätyvässä tässä modernissa ajassa narsistisuutemme kanssa? Me elämme yltäkylläisyydessä, mutta koska olemme tottuneet siihen emme enää huomaa pinnallisuuttamme. Nyt ei ole kysymys rahoistamme tai omaisuudestamme, vaan jostakin sellaisesta, minkä antaminen ei maksa meille yhtään mitään, vaan mikä päinvastoin rikastuttaa meitä henkisesti. Pieni hymy ei maksa mitään, pieni rakkaudenosoitus ei maksa mitään, muutama kaunis todella tarkoitettu sana ei maksa mitään.

Mieleeni on ikuisiksi ajoiksi syöpynyt muutama lause. Niin kuin olen jo tuonut julki, olen saanut kokea luonnehäiriöistä kohtelua noin kolmenkymmenen vuoden ajan. Tietysti saatan olla huonomuistinen, tietysti saattaa olla niinkin, että kokemani negatiivisuus on lyönyt leimansa olemukseeni siinä määrin, että olen nähnyt kaiken ehkä väärässä valossa, mutta en kuitenkaan usko sitä.

Tuttavapiiriini on onneksi aina kuulunut muutama henkilö, jotka ovat olleet melko neutraaleja, muttei mitenkään kantaa ottavia. Siksi en niin suuresti ole pannut merkille heidän positiivista asennettansa itseäni kohtaan. Mutta en usko olevani väärässä, jos väitän että kuulin ensimmäiset todella positiivisesti tarkoitetut sanat vasta yli kahdenkymmenen viiden vuoden päästä siitä, kun olin aloittanut toimintani seurakunnallisissa piireissä. Tuolloin kuulin ensimmäiset lauseet, jotka todella olivat balsamia sielulleni, ja minkä kaltaista ei kukaan vielä ollut sanonut minulle koko aikuiselämäni aikana. Vierailulle tulleet naisihmiset tutustuivat toimistotiloihimme ja näkivät sen noin kaksi metriä leveän ja viisi metriä pitkän huoneen, joka toimi asuntonani. Silloin juuri oli yläkerrassa vapautunut noin 57 neliön

huoneisto. Pähkäillessäni mitä tehdä, kehotti yksi vierailevista sisarista minua ottamaan asunnon sanoen: ”Markku, sinä ansaitset ja sinä tarvitset tuon asunnon!”

Ymmärtääkö sitä kukaan, mutta nuo pari sanaa saivat aivan uuden elämän syntymään olemuksessani, ja siitä alkoi jonkinlainen toipumiseni kaikesta siitä, mitä siihen asti olin saanut kokea.

”Koska sinä olet hyväksynyt tämän viran keskellämme, saamme me tehdä sinulle mitä haluamme!” Jos lähdemme kaivelemaan ja tutkistelemaan kaikkia ongelmia uskonnollisella alalla, löydämme kaiun tuosta lausumasta kaikkialta. Se on eräänlainen luonnehäiriöisyyden sotahuuto, julistus. Ei kukaan normaali ja tervejärkinen ihminen edes lausu julki jotakin sellaista. Olin siis jo silloin tekemisissä enemmänkin mielenterveystyön kuin hengellisen työn kanssa. Jos kertoisin kaikesta kokemastani, menettäisin ehkä sen vähäisenkin rippeen arvovaltaa ja kunnioitusta, mitä olen onnistunut säilyttämään. Ja tässä törmäämme jälleen kerran tuohon seikkaan, joka on estänyt luonnehäiriöisyyden tulemisen julkisuuteen. Häpeä. Minäkin häpeän kaikkea sitä, mille pakostakin olen joutunut antamaan jonkinlaisen hyväksynnän vastoin tervettä itsetuntoa.

Minulle aina vakuutettiin kaiken tämän kuuluvan normaaliin elämään. Milloin ajauhin siihen tilaan, etten enää tiedostanut kaiken järjettömyyttä, sitä en osaa sanoa. Jos ihmisellä on sanoinkuvaamaton tuska niin avioliitossa kuin työelämässäkin, katoaa helposti taju niistä rajoista, missä ihminen on koskematon niin Jumalan kuin ihmistenkin edessä. Uskonnollisuuden varjolla vaaditaan usein suorastaan mahdottomia asioita, eikä yhtään nähdä toisen ahdistusta tai kärsimystä. En itse, eikä kukaan mukaan tiedostanut sitä, että olin tekemässä henkistä kuolemaa. Johtuneeko siitä, että olin vain yksi monien joukossa.

Vihan tervehdyttävä voima

Kirjamme ensimmäisessä osassa olemme selvästi tuoneet esiin luonnehäiriöisen ihmisen, eli LH-persoonan oleelliset piirteet. Yksi näistä on pyrkimys perfektionismiin, eli hän haluaa suorittaa kaiken elämänsä liittyvän mahdollisimman täydellisesti. Huomaamattani valitsin tähän sanamuodon joka antaa aiheen muutaman selvittävän sanan esittämiseen. ”...suorittaa ...elämänsä” Olemme jo puhuneet näyttelemisestä ja sen mukanaan tuomasta voimien kuluttamisesta. **Itse asiassa LH-persoonaa ei elä elämänsä, vaan suorittaa sitä.** Hän ei

todellakaan ole selvillä siitä kuka ja mikä hän on. Mikä useimmille ihmisille on aivan luonnollista ja spontaania, hänelle se on jonkin sellaisen toteuttamista, mihin hänen hyvin usein täytyy kiinnittää ympärillensä olevien huomio. Hän itse asiassa kuuluttaa hyvin usein: ”Huomaatteko nyt todella, mitä minä teen? Pankaa nyt merkille, kuinka minä tämän teen! Eikö olekin hienoa että teen näin? Eikö olekin ihanaa, että minä pyydän sinulta anteeksi?” Normaali ihminen tekee kaiken tämän sen paremmin kiinnittämättä huomiota siihen.

LH-persoona itse asiassa tarkkailee kaikkea jatkuvasti, etenkin tekemisiään ja sanomisiaan. Hän pyrkii täydelliseen suoritukseen. Kuitenkin hän jo kirjoittamamme perusteella ei ole lainkaan sitä mitä väittää olevansa. Hän on vain omaksunut suurimman osan elämänsä ja piirteitään lähellensä olevilta ihmisiltä, on se sitten kotona tai työpaikalla. Hän on mielestään hyvä kaikessa siinä, mitä hänen lähellään oleva tekee hyvin. Hänen täydellisyyteen pyrkimisensä ei siis todellisuudessa perustukaan hänen omaan suoritukseensa, vaan siihen minkä hän kokee olevan omaansa, vaikka se kuinka selvästi olisikin jonkun lähellä olevan ihmisen ominaisuus. Eli tietystä mielessä hän on äärimmäisen läheisriippuvainen ihminen. Hän vain ei itse sitä tiedosta, eivätkä useinkaan hänen ympärillään olevat ihmiset. Asioiden sekaannus on niin totaalinen, että kaikki ovat ymmällä.

Niin kotona kuin työpaikallakin odotetaan mahdollisimman korrektaa käytöstä ja toisten huomioimista. LH-persoona on niin omien huoliensa ja ajatustensa ja elämän suorittamisen pauloissa, että vaikka hän suorittaa jatkuvasti tietynlaista kontrollia, jää tämä kaikki hyvin pintapuoliseksi, aivan kuin hänen totuutensakin. Ristiriidat ja henkilöiden väliset konfliktit ovat hänelle erittäin merkittävä tekijä. Hän paheksuu kaikkea huonoa käytöstä toisten kohdalla, mutta ei kuitenkaan oikeastaan koskaan huomioi omaa vaikutustansa näissä asioissa. Hänhän on täydellinen, ainakin lähes täydellinen, ja missä kohden vielä on jotakin puutosta, se ”tulee korjattua aivan pian”.

Luonnehäiriöisen uhrin ovat useimmiten tavallisia, normaaleja ihmisiä. He ovat kilttejä, hienokäyttöisiä. On kuitenkin suuri ero sen välillä, miten eriävät mielipiteet voi esittää kotona ja työpaikalla. Kotona on helpompi luovia erilaisten tilanteiden keskellä, mutta työpaikalla on kysymys toimeentulosta ja elämän jatkumisesta — rahasta. Kotona voi toimia useitakin kertoja sopimattomalla tavalla, mutta työpaikalla riittää joskus yksi ainoakin ristiriita luonnehäiriöisen työnantajan tai johtavassa asemassa olevan kanssa — potkut.

Olkoon sitten kysymys miltä elämän alueelta tahansa, joudumme joka tapauksessa tekemisiin tietyn perusasian kanssa: vihan.

Viha on käsitetty yleisesti aivan väärällä tavalla. Kaikilla asioilla on hyvät ja huonot puolensa. Niin on myöskin vihan suhteen. Aivan kuten jokaisessa meissä on itse asiassa kaikki mielisairauden piirteet, jos sillä tavoin tahdomme nähdä asian. Oletko hämmästynyt? Itse kullakin meistä on tietynlaisia näppylöitä, olko ne sitten finnejä tai luomia tai arpia, syyliä tai harmittomia kystoja tai kasvaimia. Vasta kun jokin niistä alkaa kasvaa luonnottomalla tavalla, syntyy pelko syövästä. Aivan samoin on melkein kaikkien mielenterveyden ongelmien suhteen. Tietyissä rajoissa ne ovat normaalia jokaisessa ihmisessä, mutta kun jokin erillinen alue saa liian suuren laajuuden, syntyy sairaus. **Sairaus on siis todellisuudessa liian mittavat suhteet saanut normaali asia.** On hyvä jos ihmisellä on suuri sydän, mutta laajentunut sydän on sairas ja aiheuttaa helposti kuoleman.

Ihminen voitaisiin ajatella tietynlaisena palapelinä, missä jokaisella asialla on oma paikkansa. Mutta jos joku pala alkaa kasvaa ja laajeta, tunkee se luonnostaankin kaiken ympärillään olevan pois paikaltaan. Ota vaikka jonkin puisen tai pahvisen palapelin keskeltä yksi palanen ja laita se veteen muutamaksi tunniksi. Yritä sen jälkeen laittaa se takaisin paikallensa. Näin syntyvät kaikenlaiset sairaudet, ja terve kokonaisuus voidaan saavuttaa vasta sitten kun jokainen osa on oikean kokoinen ja oikealla paikallaan.

Aivan samoin on vihan suhteen. Voitaisiin tietysti ryhtyä saivartelemaan eri käsitteiden kanssa: puhummeko nyt vihasta vai vihastumisesta, vihaisena olemisesta vai suuttumisesta ja suuttuneena olemisesta. Saivartelu on raskasta ja tuhoavaa. Mitä viha sitten itse asiassa on? Sellaisena kuin me sen haluamme nähdä, on se ensi sijaisesta luonnon meille suoma suojakeino. Jopa Raamattu antaa meille luvan vihastumiseen rajatussa määrin, mutta meidän ei tulisi mennä sen kanssa vuoteeseen illalla.

Positiivisesti nähtynä viha on meidän suojamme kaikkea sellaista vastaan, mikä vahingoittaa meitä. Kiltti ihminen ei todellisuudessa ole kiltti, jos hän ei osaa eikä uskalla vihastua. Hän on itse asiassa sairas ilman julki tuotua vihaa. Ja tässä on meidän suuri ongelmamme kun puhumme luonnehäiriöstä ja sen uhreista. LH-persoonana on mielestänsä kiltti eikä hän suutu koskaan, vaikka saattaa suorastaan raivota alaisellensa tai kotona puolisolleen ja lapsilleen.

On hämmästyttävä yhdenmukaisuus jokaisen uhrin kertomusten suhteen. He ovat tulleet suorastaan säikyiksi kaiken keskellä, ja pieninkin moite koskee heihin kovasti. He ovat joutuneet nielemään tavattoman määrän vihaa uhrin ominaisuudessa kahdessa eli mielessä. LH-persoonana on osaltaan purkanut kaikki negatiiviset tunteensa heihin ja syyttänyt heitä vihastumisestaan ja huutamisestaan ja raivoamisestaan — täysin epäoikeudenmukaisesti, koska hän itse on osoittanut vihaansa heitä kohtaan.

Ja niin kauan kuin ihmisessä on hiukankin itsetuntoa tallella, huomaa hän milloin häntä kohtaan on tehty vääryyttä. Kaiken luonnottomuuden keskellä hän on kuitenkin kadottanut valtavan määrän tervettä asennoitumista, niin ettei hän itse todella tiedosta sitä valtavaa vihan määrää, minkä hän LH-persoonan syytämän vihan lisäksi on niellyt omassa itsessään.

Minulla on henkilökohtaisia kokemuksia tältä alueelta ja ne sekä pelottavat minua, että toisaalta auttavat ymmärtämään muita ihmisiä ja monia tapahtumia. Elämässäni oli hyvin vaikea vaihe, joka kesti varmaankin yli kymmenen vuotta. Kuten jo olen maininnut, jouduin työni puolesta kärsimään noin 30 vuoden ajan luonnehäiriöisestä kohtelusta. Minä itse asiassa tiedostin sen kaikkina noina vuosina, mutta vasta ensimmäisten kymmenen vuoden jälkeen tajusin asian vakavuuden. En kuitenkaan helposti suostunut myöntämään itselleni, että niin moni ihminen voisi olla niin vakavasti sairas, etenkin kun en saanut tälle sairaudelle nimeä. Ja tämä on juuri se asia, mikä tekee kaiken niin vaikeaksi.

Useampikin uhri on kertonut minulle siitä, kuinka vaikeata oli elää näiden asioiden kanssa, koska kaikki oli niin epämääräistä sen johdosta, ettei asialla ollut nimeä. Useimmiten epäiltiin skitsofreniaa tai vastaavaa, eikä kukaan asiantuntija suostunut kertomaan mitään. Niinpä eräässäkin tapauksessa nuori mies oli kauhuissaan vaimonsa käytöksen suhteen. Hän pakostakin joutui käymään useaan otteeseen mielenterveystoimistossa ja saikin siellä paljon ymmärrystä. ”Kuulepas, hyvä ystävä. Kertomasi perusteella sinulla on edessäsi vain vaikeita ratkaisuja.” Tämä on se, mitä useimmat saavat kuulla ja ymmärtää paremmin tai huonommin. Viesti ilmeisestikin tarkoittaa: ”Sinulla ei ole muuta mahdollisuutta kuin avioero!”

Tänä päivänä viesti kerrotaan kiertelemättä ja suorastaan kehoitetaan avioeroon. Mutta avioero on tavattoman iso asia, eikä kukaan normaali ihminen tee sitä kevein perustein. Niinpä useampikin uhri on kaiken kertomansa jälkeen halukas kuulemaan ammatti-ihmiseltä puolisonsa sairaudesta. Vastaus on ollut kautta aikojen hyvin yksisuuntainen: ”Sinä näet kuinka vaikeata elämäsi on. Mitä sinua hyödyttää tietää puolisosi sairaudesta?”

Tässä on kohta, missä minussa nousee melkoinen vihan tunne. Oikeutetusti. Ihmissuhteiden ammatti-ihminen kehottaa avioeroon tai joissakin perhetilanteissa toisen jättämiseen ilman että uhri saisi tietää miksi toinen käyttäytyy siten kuin tekee. Jokaiselle eroa edes harkitsevalle on tavattoman tärkeää tietää miksi tekee sen mitä tekee. Esimerkiksi luonnehäiriön suhteen tämä on tavattoman vakava paikka. Ammattiauttaja näkee tilanteen eikä siitä huolimatta käsitä uhrin epävakaa sisintä.

Ja tässä kohden näen suuren puutteen, jota ei kai saisi mainita, mutta

teen sen kuitenkin. Ammattiauttaja ei ole virkansa tasolla jos hän ei näe molempiin suuntiin. Yleisesti ovat luonnehäiriön piirteet hyvinkin tunnetusti esillä ja melkein jokainen ammatti-ihminen osaa luetella ne seikkaperäisesti, mutta käsittääkö hän ollenkaan mitä ne tarkoittavat, ja mitä ne aikaansaavat uhreissansa?

Uhri on todellinen uhri vertavuotavine haavoineen ja rikkinäisine sydämineen ja riistettyine persoonallisuuksineen. Hän kamppaillee vihantunteidensa kanssa pystymättä oikealla tavalla määrittelemään niitä. Hän on todellakin avun tarpeessa ja on siksi ottanut viimeinkin yhteyttä ammatti-ihmiseen, mutta saa vieläkin kokea olevansa uhri.

Yksinäisyys on pakko kokea

Olen pienellä lomamatkalla. Istun leirintäalueella ja katselen kaunista merimaisemaa. Kesä on mennyt aivan hirveätä vauhtia, niin että useampikin ihminen on hämmästellyt ajan kuluu.

Tämä on toinen yksinäinen kesäni. Olen kierrellyt kauniita paikkoja, mutta jotakin tuntuu puuttuvan aivan sydäntä särkevällä tavalla. Avioliittoni oli todella vaikea ja siksi en osaa kaivata sitä. Mutta jokaisella ihmisellä on kaipaus toisen ihmisen seuraan, ja juuri nyt kahden vuoden kuluttua eroamisestamme, on seurauksena kaipaus tullut aivan kuin lihaksi. Koko maailma on täynnä mitä erilaisimpia naisihmisiä, mutta miksi kohdalleni ei satu ketään?

Menneiden vuosien ja kuukausien aikana olen työstänyt mennyttä elämääni ja tulen varmaankin tekemään sitä elämäni loppuun asti ainakin jossakin määrin. Yksi suututtavimmista asioista on se, kuinka huomaa vanhentuneensa ilman, että olisivat päässeet toteutumaan ne sydämen kaipaukset, jotka ovat olleet niin painavina vuosikymmenien ajan. Miksi niin kauan annoin pettää itseäni, käytän itseäni hyväksi? Miksi en aikaisemmin noussut kapinaan kaikkea sitä vääryyttä vastaan, mikä melkein tuhosi koko elämäni? Väärä kysymys; minä kapinoin kaikki nuo vuodet, mutta turhaan, sillä mitä on kapina? Se on tyytymättömyyden aikaansaama vastareaktio niitä olosuhteita vastaan, jotka eivät miellytä. Minä kapinoin, minä valitin, minä pyysin ymmärrystä, mutta turhaan.

Minä en itse asiassa ollut kaikkien noiden vuosien aikana persoona, ihminen, vaan ainoastaan joku joka kykeni hyvin tekemään jotakin sellaista, mikä miellytti toisia ihmisiä. Minä olin hyvä tulkitseni toisen ajatuksia omalle kielellemme, mutta jos itse henkilökohtaisesti halusin tuoda julki ajatuksiani, sydämeni vakaumusta, en enää ollutkaan hyvä. Minä olin siis

vain tulkki, toisen ajatusten tulkitsija. Minä olin vain jonkun toisen ihmisen ääni, kenen milloinkin. Kun toistin sitä, mitä joku toinen sanoi, minulle nyökyteltiin. Minä olin vain jonkun toisen ääni. Minua ei oikeastaan ollut olemassakaan. Aivan kuten eräs kriittinen kuulija kerran totesi: ”Me emme kiitä tulkkia, vaan kiitämme tulkkauksta!”

Kun ihmiselle tehdään vääryyttä kyllin kauan, eikä hän saa työstettyä sitä sisimmässängsä vihankin tunteiden vallatessa mielen, hän vähitellen lakkaa tietämästä ja tiedostamasta kuka on. Kuinka moni ihminen todella tietää kuka on? Jos näitä itsensä tiedostavia ihmisiä on todella niin vähän, niin eikö silloin jokainen itsensä tiedostava koeta uhkaksi niiden keskuudessa, jotka vieläkin epätoivoisesti etsivät itseängsä? Kannattaako siis ihmetellä sitä käsittämätöntä vastustusta, jonka kohteeksi jokainen persoonallinen ihminen joutuu?

Kun ihminen on siinä määrin hukassa itseltängsä, niin onko ihme jos hän etsimisessäängsä käyttää hyväksängsä muita ihmisiä? Ne jotka ovat löytäneet itsängsä, saavat siis taistella olemassaolostansa näiden epävarmojen ja horjuvien ihmissielujen keskellä. Mitä ei itsellä ole, sitä ei mielellängän suotaisi muillekaan. Itsängsä tiedostava ihminen siis omistaa jotakin sellaista, mille ollaan pohjattoman kateellisia. Ja kateellinen ihminen hyvin mielellängsä mitätöi toisen hyvän esittämällä sen vääräksi tai olemattomaksi.

Tein kolmekymmentä vuotta työtä niille ihmisille, joiden parissa olin. Kun fanaattinen ja aivan sairas ilmapiiri tunkeutui keskuuteemme ja jouduin suorastaan pakenemaan sitä kaikkea, ei yksikängän ihminen tuosta joukosta ole ollut kiinnostunut elängni tilanteesta, koska en enängä palvele pyyteettömängsi heitä. Kuinka monta vuotta sainkaan kuulla aivan mieletöntä arvostelua ja panettelua, niin ettei mieleeni ole jäänyt kuin tuo yksi äärettömängn positiivinen lausunto 90- luvun loppupuolelta. Kuinka monta kertaa vakuutettiinängän minulle, että kunhan vain antaudun täysin Jumalan huolenpidon varaan, on kaikki menevä hyvin, ja olen saava järkevängä palkkaängkin. Kuitenkin sama ihminen heti selkängi käännettyäng oli valmis puhumaan kaikenlaista negatiivista minusta. Olenko siis kohtuuton ja vääräng, kuin koen tulleeni mitä raskaimmin petetyksi ja hyväksi käytetyksi?

Mikäng kaikille muille ihmisille piirissäängme oli sallittua, se oli minulle kiellettyäng. Muut saivat osoittaa vihaa ja katkeruutta, panetella ja puhua toisista pahaa, mustamaalata, olla tyytymätönt, valittaa. Minulta odotettiin täydellisyyttä kaiken vajavaisuuden keskellä. Minun olisi tullut olla täydellinen kuten kaikki muutkin. Kuka ihmeessä on keksinyt tuon ajatuksen, että me olisimme jo tulleet täydelliseksi? Me olemme korkeintaan täydellisiä vihassängme ja vääryydessängme, emme jumalaisuudessa.

Kängn yhtäng vihan jaksoa lävitse juuri nyt. Hyväksikäytetty, torjuttu,

nurkkaan asti ahdistettu ihminen ennen lopullista vapautumistaan käy lävitse useampia vihan vaiheita. Toivon että tämä on viimeinen niistä, kun nyt olen vihainen kaiken sen johdosta, mitä olen saanut kokea.

Hyväksi käyttämisen yritykset eivät lopu kaiken tämän prosessin jälkeenkään, vaan nyt tulisi todella oppia pitämään puolensa kaikkea sitä vastaan, mikä pyrkii hyötymään väärällä tavalla meistä. Ehkä kaikkein vihasuttavinta on todella se, kun ystävinä pitämäni ihmiset osoittautuvat niin inhimillisiksi, että kaikesta kauniista puheesta huolimatta ajoittain herää epäily motiivien suhteen.

Hyväksi käyttäminen on varmaankin yksi satuttavimmista ja ihmissuhteita särkevimmistä asioista, koska se niin syvästi koskettaa meidän persoonaamme.

Sisimmässäni on usean viikon ajan vallinnut hyvin raskas olo. Erikoisesti nyt lomamatkan aikana ajoittain olen tuntenut voimieni loppuvan kokonaan. Se ei johdu mistään normaalista tuntemuksesta, vaan jokin sisimmässä huutaa todellisen ja elävän ihmissuhteen puoleen. Voin varmaankin muuten aika hyvin, mutta tunne-elämä käy melkoista kriisiä lävitse. Onko näin kaikkien kaltaisteni ihmisten kohdalla? Ilmeisestikin. Kun irtaantuu entisestä elämästä, jossa ei ollut juuri minkään arvoinen, ei ollut persoona, ei ollut ihminen, menee ensimmäinen vapauden vuosi irtautumisen onnessa. Mutta kun sitten alkaa tajuta minuutensa ja käsittää sittenkin olevansa olemassa, alkaa minuuden oivaltamisen jälkeen tunteiden sekamelska. Minusta tuntuu, että useampi meistä käy lävitse ensimmäisen vaiheen enemmänkin järjen ja tietoisuuden kanssa. Tunteiden todellinen sekamelska alkaa sitten kun selviää kenen tunteet ovat sekaisin.

Tässä onkin varmaan yksi vaikeimmista tehtävistä luonnehäiriöisyyden uhrin kohdalla. Selvittää itsellensä, mikä todella kuuluu omaan minuuteen ja mikä on aikanaan toisen ihmisen tuomaa, toisen ihmisen istuttamaa, projisoimaa. Uhrina olon aikana ei varmaankaan yksikään ole ollut enää täysin tietoinen siitä, mikä on puhtaasti omaa elämää ja mikä ei. LH-persoonan läheisyydessä oma persoona pakostakin tuli painetuksi jonnekin piiloon niin kiusaajan kuin oman itsensäkin taholta. Tarpeeksi kiusattuna ihminen pakenee kokemiansa kauhuja jonnekin. Kun ei ole mahdollista kehollisesti siirtyä piiloon, jää ainoaksi mahdollisuudeksi pyrkiä kätkemään herkin osa itseänsä jonnekin sisälle, syvälle. ”Jos minut tuhoat, minua vahingoitat, jää ainakin jotakin omaani jäljelle!”

Missä sitten tämä ihmisen piilopaikka on? Minne ihmisen sielu pakenee, minne se voi mennä? Kutsuttakoon minua sitten kuinka kerettiläiseksi tahansa ammattiipiireissä, olen viime aikoina yhä uudelleen ja uudelleen joutunut tietynlaisten mielikuvien vaikutuksen alle. Tiedän toki mitä autismi

todellisuudessa tarkoittaa, vaikken ole asiaan kovin syvällisesti perehtynyt. Olen lukenut siitä jonkin verran ja nähnyt joitakin elokuvia. Aivan pakostakin yhdistän tämän asian luonnehäiriöisen uhuriin.

Koska tutkistelemamme asia on jäänyt tiedostamatta ammattipiireiltä, ei puhumillemme asioille ole selviä ja täysin kuvaavia sanoja ja käsitteitä. Olenkin sitä mieltä, että on monia asioita, joille on nyt pakko löytää aivan uusi kuvaus tai nimi. Esim. ”autismi” lainausmerkeissä on mielestäni erittäin kuvaava sille tilalle, mihin onnettomimmat uhrit joutuvat. He ovat osittain erittäin lahjakkaita ihmisiä, hienoja persoonia, mutta olosuhteet ovat johtaneet siihen, että heidän on aivan kuin ollut pakko muuttaa pois omasta ruumiistansa, kuten inestin ja raiskauksen uhri usein tekee.

Se mitä näissä ihmisissä näemme, on vain ulkonainen kuori, mutta sisäinen elämä on piiloutunut jonnekin alitajuntaan. Todellinen olemus ja mieli vain hetkittäin pääsee näyttäytymään turvallisissa olosuhteissa. Näitä turvallisista olosuhteista on valitettavasti niin harvoin, että voidaan liioittelematta sanoa, että näiltä ihmisiltä jää todellisuudessa suurin osa elämää elämättä. Niissä olosuhteissa, joissa he joutuvat olemaan, he eivät voi olla sitä, mitä olisivat normaaleissa elämän tilanteissa. He syyttävät itseänsä tästä tilasta, koska heidät on opetettu siihen. Nämä ihmiset ovat olleet syyllisyyden korkeakoulussa tai yliopistossa.

Kun sitten alkaa saada uuden kosketuksen elämään, ja terve järki pääsee niin paljon pinnalle, että alkaa tajuta ettei sittenkään ole itse hullu, kestää aikansa ennen kuin todelliset tunteet tulevat esiin. Tuntee voi todella vain persoona, ihminen. Irrottautumisessa erottaudutaan ahdistusta tuottavasta henkilöstä, mutta mitä se merkitsee? Se merkitsee myöskin erottautumista omaksi itseksensä, erottautumista toisen tunteista ja tuntemuksista. LH-persoonan uhrilla on usein ns. neulansilmäomatunto, joka ei ole muodostunut sisäisistä tekijöistä käsin, vaan sen on aikaansaanut toisen ihmisen reaktio tai aivan tahallinen vaikutus.

Esimerkkinä edelliseen eräs uskonnollisen taustan omaava rouva, joka ei uskalla lukea luonnehäiriöisyyttä koskevaa kirjaa, koska pelkää miehensä kysyvän jossain vaiheessa ”Oletko lukenut Markku Vuoren kirjoittaman kirjan?” Hän ei voi kuvitellakaan sanovansa ei, jos lukisi kirjan. Tällaisessa määrin LH-persoonaa pääsee hallitsemaan uhriansa, niin että tämän omatuntokin on puolison tai työtoverin hallinnassa.

Irrottautumiseen kuuluu ehdottomasti myöskin äärimmäisen vastenmielistä ja mieluumin ohitettavaa kokemusta. Tietyissä mielessä näissä olosuhteissa elänyt ihminen on koko elämänsä ollut yksinäinen, vaikkakin ihmisen tai ihmisten seurassa. Mutta nyt on kohdattava todellinen yksinäisyys. Tämä on aivan elämän laki uhrin elämässä. Tämä saattaa

tuntua raakalaismaiselta opetukselta, mutta kaikki tämä on läpikäytävä, jos haluaa toipua. Useat uhrit tekevät sen virheen, että heti kun ovat päässeet irti edellisestä suhteesta, antautuvat toiseen, mahdollisesti vieläkin kiduttavampaan yhteyteen. Se on asia jota ei voi tuomita, sillä ymmärrän koko sydämeistäni tällaista ihmistä. Se on luonnollisin, monen mielestä selvin tie, mutta seuraukset saattavat olla katastrofaaliset.

Vain yksinäisyydessä, onneksi rajallisessa, me voimme löytää jälleen oman itsemme. Jos uhri ei ole ehtinyt irtautua kylliksi kaikesta menneestä, vie hän kaiken entisen mukanaan uuteen ihmissuhteeseen. Aluksi kaikki saattaa näyttää hyvältä ja onnelliselta, mutta käytäntö lähes 100% osoittaa sen, että jossakin vaiheessa todellisuus kaivaa vanhan esiin. Kuinka kauan sitten tulee odottaa, siihen ei kukaan ihminen voi vastata. Mutta oman kokemuksen perusteella ja kirjatiedonkin mukaan tämä prosessi kestää ainakin vuoden, usein parikin vuotta. Mitä sinä aikana tapahtuu, on hyvin yksilöllistä.

Uhri on tiettyssä mielessä uhri loppuelämänsä ajan, aivan kuten alkoholisti on aina alkoholisti. En halua luoda mitään harhakuvia kenenkään kohdalla, en edes hengelliseltä pohjalta. Tiedän Jumalan tekevän ihmeitä, mutta useimmiten tai lähes aina näyttää siltä, että Hän parantaa haavat ja tekee meidät terveiksi, mutta arvet hän jättää meidän kannettavaksemme.

Seksistä

Jokainen ihminen odottaa elämältä hyviä asioita. LH-persoonan kanssa ei kuitenkaan jo kirjoittamamme perusteella mikään voi olla normaalia, koska hänen käsityksensä asioista ovat täysin poikkeavia tavallisen ihmisen käsityksistä.

Sukupuolinen kanssakäyminen on ihmiselämän perusasioita, ja terveille ihmiselle se on vain elämän osa-alue omalla paikallansa. LH-persoonan läheisyydessä kuitenkin vallitsee niin laajamittainen huonovointisuus, että sen peittämiseksi on keksittävä jotakin. Niin kuin jo olemme kirjoittaneet, hyvin useissa tapauksissa kaikki normaali kiintymys ja tunne-elämä korvataan epänormaalilla seksillä.

Luonnehäiriöinen ei elä samassa todellisuudessa, missä uhri elää. Niin kauan kuin uhrilla vielä on normaalia ajattelua, etenkin naisella, ei hän voi olla tyytyväinen elämäänsä, koska siitä puuttuu kaikki todellinen tunne ja empatia. Hän on vain väline toisen pyyteiden tyydyttämiseksi. Nainen ei voi olla sydämeistään mukana seksissä, jos hän tuntee olevansa hyväksi käytetty, väärin ymmärretty. Jos hän ei voi tuntea rakkautta, todellista

välittämistä, hän voi ainoastaan toimia LH-persoonan tavoin ja näytellä kiintymystä. Mutta kuka jaksaa sitä loputtomiin? Ei kukaan.

Kuuluisat tutkijat ovat yksimielisiä sen asian suhteen, että seksi ilman rakkautta on pornoa. Se on hyvin ymmärrettävää, sillä niin uskonnolliselta kuin aivan maalliseltakin kannalta katsoen aito kiintymys ja rakkaus on perusta kaikelle todelliselle sukupuolielämälle, myönnetään se tai ei.

Kun siis kumpikin on jatkuvasti tyytymätön, ajaudutaan pakostakin kompromissiratkaisuihin. Eroa ei haluta eikä hyväksytä, yhdessä pitää olla keinolla millä hyvänsä. Niinpä kuvaan tulevat mukaan huumaavat ja turruttavat aineet. Harvempi hyväksyy suoranaisia huumeita, mutta alkuun kelpaa mikä tahansa rentouttava. Aloitetaan viinillä tai oluella, ja jonkin aikaa tuntuu löytyneen hyvä ratkaisu yhdessä olon ongelmaan. Pienessä huppelissa unohtuu luonnehäiriö niin kuin uhrinakin oleminen. Mielikuvitus lentää ja kumpikin on tavallaan tyytyväinen. Mutta ihminen on siitä kummallinen olento, että hän ajoittain herää näkemään todellisuuden; tyytymättömyys alkaa jälleen vaivata, sillä näyttelemisen ei oikein sovi terveelle mielelle.

Siirtyminen väkevämpiin juomiin tuo taas hetken helpotuksen, kun vielä mahdollisesti aletaan tupakoimaan. Todelliset tunteet puudutetaan, huumataan itseä enemmän ja enemmän, kunnes kaikki todellisuus vääristyy. Seksi saa entistä enemmän pornon piirteitä, niin että jossakin vaiheessa päädytään hyvin perversseihin mielikuviin ja toimiin.

Tämä on surullisen monen kertomuksen sisältö. Kun kaikki muukin on luonnotonta, miksi ei siis seksielämäkin olisi sitä! Mutta hurjimpiinkin mielikuviin kyllästyy ja mieli kaipaa sittenkin todellista välittämistä ja rakkautta. Empatian puute on elämän puute. Ihminen on luotu elämään, ei vain harhailemaan pelkissä mielikuvissa.

Yksi suurista kysymyksistä koskee näitä ongelmia. Miksi toinen voi niin suuresti osoittaa voimakasta vihaa ja vastenmielisyyttä kumppaniaan kohtaan? Miten nainen voi sellaisella tavalla vihata miestänsä, miksi mies vaimoaan? Onko takana jokin kieroutuneisuus, sukupuolinen vääristymä? Siitä meillä ei ole tietoa, vain aavistuksia. Useampikin epäilee kumppaninsa olevan ainakin jossakin määrin piilevästi homoseksuaalinen. Siihen viittaavia seikkoja on ilmaantunut vuosien aikana, mutta selvää näyttöä ei ole. Tämä kuitenkin voisi olla yksi selitys negatiiviselle asenteelle, jos lapsuuden kokemuksiin liittyy seksuaalista väärinkäyttöä tai vääristyneitä käsityksiä perhe-elämässä.

Voiko luonnehäiriöinen muuttua ja voiko häntä auttaa?

Melkein jokainen LH-persoonan uhri käy suuria sisäisiä taisteluja niin uhrina olon aikana kuin irtautumistilanteessakin sen suhteen, onko hän sittenkään tehnyt kaikkea mahdollista saadaksensa asiat korjaantumaan. On suorastaan masentavaa seurata sitä, kuinka vielä vuosiakin irtautumisen jälkeen uhri saa omantunnon tuskia sen takia, että lähti pakoon. Jos hän sittenkin olisi... jospa kuitenkin... kun kiusaaja sittenkin oli välillä niin ihana... kun hänen omaisensakin puhuvat niin kauniisti hänestä...

Miksi ihmiset eivät voi jättää toisiansa rauhaan, edes vakavimmissa tapauksissa? Miksi ihmisten aina täytyy tietää kaikki paremmin kuin se, joka on kaiken läpikäynyt?

Uhri siis käy asioita lävitse aina vain uudelleen, eikä vähiten ulkopuolisten vaikutteiden johdosta. Olisiko sittenkin pitänyt vielä yrittää, kun kiusaaja sittenkin on niin sääliittävä? Pastori Raimo Mäkelä on hyvin oikeassa kirjoittaessaan, ettei uhrin ole hyvä edes rukoilla kiusaajan puolesta siinä vaiheessa, kun oma tuska on tullut liian suureksi. Tämä lyö korville perinteistä ajattelua, ja jos mahdollista, tulisi sen tapahtua niin näyttävästi, että tekohurskaat ihmiset joutuisivat katsomaan itseänsä peilistä.

Maassamme on kuulemma jossakin hoidettu menestyksellisesti persoonallisuushäiriöisiä ihmisiä. En epäile sitä ollenkaan, sillä kysymyshän on juuri tuon nimikkeen alla olevista potilaista. Mutta voisiko uhri tai joku muu todellakin saada muutoksia aikaan selvästi luonnehäiriöisessä elinkumppanissa tai työtoverissa? Tämä on tuskallinen kysymys melkein jokaisen uhrin tai kuntoutujan elämässä ja mielessä.

Välttääksemme turhia syyllisyydentunteita muutenkin raskautettujen ihmisten elämässä, esittäkäämme joitakin asioita, jotka kirjoittaja tunnustaa teoreettisiksi.

Kuten kirjoituksistani käy ilmi, olen tämän asian suhteen täysin Raimo Mäkelän kannalla: muuttumista tuskin tapahtuu. Erilaisissa dokumenteissa puhutaan siitä, kuinka tunnetut ja ammattitaitoisimmat terapeutit yrittävät saada muutosta aikaan rikollisissa henkilöissä. Tulos on ollut melko ilmeinen: jos muutoksia on ollut, ovat ne olleet lähinnä teoreettisia, tai niin pieniä, ettei niillä ole ollut vaikutuksia vapauttaviin päätöksiin. Me emme nyt kuitenkaan näissä kirjoissamme puhu ammattirikollisuudesta eikä ammattirikollisten hoitamisesta. Me haluamme pysyä siinä luonnehäiriöisyydessä, joka vallitsee aivan tavallisina pidettyjen ihmisten keskuudessa.

Joidenkin uhrien elämässä on tapahtunut melkoinen muutos, kun he omassa, lievemässä tapauksessa, ovat alkaneet selvän vastarinnan kaikkea

sitä vastaan, minkä ovat kokeneet sopimattomaksi. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, jos oma kunto on vielä melko hyvä ja kiusaaja ei ole saavuttanut tavoitettansa: täydellistä alistamista. Elämä siis saattaa muuttua siedettävämmäksi, mutta on aivan yksilöllistä voidaanko puhua asioiden korjaantumisesta. Harvemmassa tapauksessa niin tapahtuu.

Mutta polttavin kysymys onkin siinä, voiko ilmeisen syvästi häiriintynyttä auttaa, eli voiko hänessä tapahtua niin suuri muutos, että voidaan puhua parisuhteen normalisoitumisesta, tai työpaikalla normaalista ilmapiiristä?

Jos otaksumme, että amerikkalainen dokumentti on oikeassa, on kysymys geeneistä. Tältä pohjalta on odotettava geenitekniikan kehittymistä tarpeeksi pitkälle, eli odotusaikaa ei lasketa muutamissa vuosissa, vaan mahdollisesti kymmenissä vuosissa. Jos kuitenkin pitäydymme perinteisiin näkemyksiin, on kysymys kehityshäiriöstä, jota ei kuitenkaan osata selittää. Ainoa mitä tiedetään on se, että henkilön persoonallisuuden kehityksessä on jokin tai joitakin häiriöitä, jotka ovat aikaansaaneet kehityksen pysähtymisen joko suuremmalla tai pienemmällä persoonallisuuden alueella.

Kirjani ensimmäisessä osassa totean, että joidenkin mielestä jonkun kehitys on jäänyt teini-ikäisen tasolle, tai jopa 8-10 vuotiaan tasolle. En rohjennut ottaa sellaisia lukuja, joita monet suosittelevat, koska tiesin kirjoittavani asiasta, joka nyt ensimmäistä kertaa asetetaan uutena monen eteen. Joidenkin luonteenpiirteiden ja käytösesimerkkien mukaan ei kuitenkaan tehdä mitään vääryyttä, jos väitetään joidenkin ihmisten käytöksen viittaavan ajoittain jopa kolmevuotiaaseen. Kolmevuotias yleensä osaa jo puhua ja tuoda esiin ajatuksiansa. Hän saattaa olla todellinen hirmuvaltiainen leikkikentällä tai hiekkalaatikolla. Miksei myöskin kauppakeskuksessa tai karkkitiskin edessä.

Jo tähänastisten järkeilyjemme perusteella on selvästikin kysymys kehityshäiriöstä jollakin luonteen alueella. Eli toisin sanoen kyseiseltä henkilöltä on jäänyt kokematta ja elämättä melkoinen määrä kaikesta siitä, mikä synnyttää normaalin persoonallisuuden. Jokainen alan ihminen voi silloin jo tuoda esiin sen seikan, minkä tavallinen pulliainenkin voi päätellä: koska on kysymys elämättömästä elämästä, voidaan asia korjata vain puutteiden paikkaamisella. Miten se sitten tapahtuu? Pitkäaikaisen terapian kautta, eli jonkun on tavalla tai toisella saatettava potilas elämään puuttuva osa elämää. Eli tarvitaan joku, joka elää rinnalla riittävän pitkän ajan. Kun tiedämme, mitkä resurssit mielenterveysalalla ovat tällä hetkellä, voidaan huoletta todeta, ettei tällaista rinnalla eläjää, jonka on omattava melkoinen ammattitaito, löydy todellisuudessa kenellekään, ellei sitten ole hyvin

varakas henkilö.

Entä sitten uhrin mahdollisuudet muutoksen aikaansaamiseksi? Käytäntö osoittaa sen, että siinä vaiheessa kun muutosta pyritään etsimään, on uhri jo siinä määrin itse vammautunut, ettei missään tapauksessa pysty omien voimavarojensa puitteissa olemaan välikappaleena tässä asiassa. Toipuaksensa omasta katastrofistansa hän tarvitsee ainakin vuodesta kahteen eriytymistä vammauttavasta henkilöstä. Jos jo yhdessäolon aikana uhri on vihamieliseksi katsottava henkilö kiusaajalle, niin mitä hän onkaan parin vuoden eron jälkeen? Ja olisiko uhri parin vuodentakaa jälkeen kykenevä ottamaan ohjaksia sellaisella tavalla käsiinsä, että vihamielisyys voitaisiin voittaa ja kiusaaja antautuisi tämän ohjattavaksi? Tilanne on siis täysin mahdoton ja kohtuuton joka suhteessa.

Jos meillä on niin suuri työ jo oman persoonallisuuden kanssa, niin kuinka voisimme sitten uskoa voivamme sellaisessa määrin vaikuttaa johonkin hankalaan henkilöön, että tämä muuttuisi joksikin muuksi? Jokainen uhri käy niin valtavan urakan oman persoonallisuutensa kuntouttamiseksi, ettei ole mitään mahdollisuuksia ajatella toisia ihmisiä. Vaatimus jonka uhri itsellensä haluaa asettaa ympäristönkin painostuksesta, on näin osoitettu täysin kohtuuttomaksi ja mahdottomaksi.

Mainitsimme edellä, että kiusaaja katsoo uhrin vihamieliseksi henkilöksi. Miten tämä on selitettävissä? Niin kuin muutkin LH-persoonan piirteet, on tämäkin kätketty niin hienosti, ettei sitä pintapuolisella tarkastelulla tule panneeksi merkille. Jokainen uhri kuitenkin muistaa ja tietää, millainen määrä vihamielisyyttä häneen on kohdistettu niin peitetysti kuin aivan avoimestikin. Häntä on moitittu milloin mistäkin, hän on ollut ymmärtämätön, taitamaton... Häntä on rankaistu luunapilla, tukistuksella, jonkin esineen heittämisellä, tai vain sanallisesti. Hän on kuullut tätä niin kauan ja sellaisessa määrin, ettei oikein enää tiedosta yksittäisiä moitteita ja vihamielisyyden osoituksia. Hän on kokenut vihamielisyyttä, mutta että hän itse olisi vihamielinen...?

Tätä ei helposti tule ajatelleeksi, mutta se on yksi perustavaa laatua olevista seikoista luonnehäiriöisen ihmisen käytöksen selittämiseksi. Hänhän pyrkii projisoimaan kaikki negatiiviset tunteensa ja asenteensa, tekonsakin, siihen henkilöön, joka antautuu tai suostuu sen kohteeksi. Eli LH-persoonaa ei missään suhteessa olekaan sitä, mitä on, vaan projisoinnin vaikutuksesta kaikki negatiivinen ja paha onkin toisessa henkilössä. Eikä ole yksinomaan kysymys projisoinnista, vaan aivan käytännön seikoista.

Jos uhri puolustautuu syytösten edessä, on hän jo vihamielinen! Hänhän ei tue sitä, mitä kiusaaja esittää, vaan kyseenalaistaa sen. Yksiomaan tämä on LH-persoonalle osoitus mitä suurimmasta vihamielisyydestä, saati sitten

se, jos uhri antaa takaisin samalla mitalla. Kuinka usein kiusaaja huutaakaan täyttä kurkkua uhrillensa ilman mitään todellista syytä. Naapurit kuulevat, kadulla kulkijat saattavat hidastaa vauhtiaan, jos ikkuna on auki tai raollaan. Se ei haittaa huutajaa, sillä onhan hänen suuttumuksellansa hyvä motiivi.

Jos uhri sitten hetkeksi haluaisi oman äänensä kuuluviin ja korottaa puheen voimakkuutta, saa hän poikkeuksetta kuulla: ”Miksi sinä huudat minulle! Ole nyt hiljaa, sillä naapuritkin kuulevat! Miksi sinun aina pitää huutaa?” Tässä tilanteessa kenen tahansa tekisi mieli huutaa niin kovaa että... että... voihan itku, huuto ei hyödytä yhtään sen enempää kuin tavallinenkaan äänenkorkeus!

Näissä tilanteissa uhrin traumaattisuus kasvaa suunnattomaksi, kiusaajan pahoitellessa sitä, että joutuu elämään näin vaikean ihmisen kanssa.

En tiedä miksi tätä puolta ei haluta nähdä niin laajana kuin se on. Kiusaaja osaa olla mitä hellyttävien ja surkein niissä tilanteissa, missä hän etsii ymmärrystä omalle käytöksellensä. Hän todellisuudessa osoittaa mitä suurinta epävarmuutta ja varmuuden puutetta etsiesssänsä tukea uhriensa vastaan. Hän ei siis ole aivan niin itsevarma ja luja persoona miltä näyttää. Tuntiessaan joutuvansa alakynteen saattaa hän istuutua puhelimen ääreen ja soittaa tukea saadaksensa jopa kymmenille ihmisille kertoen elämänsä kurjuudesta tällaisen ihmisen seurassa. Hän saattaa istua autoon vierailuksensa kaikkien lähiseudun tuttaviansa luona. Psykopaatti eli luonnehäiriöinen ei ole siis aina niin suuri kovanaama, kuin joistakin kirjoista voisi ymmärtää.

Tässäkin kohden on kysymys ihmisten erilaisuudesta. Joku korkealla johtajatasolla tai suurilla rikkauksilla omaava henkilö saattaa purkaa epävarmuutensa tavalla, joka ei paljasta häntä kuin korkeintaan lähimmille ihmisille. Suutuksissaan hän lähtee purjehtimaan sihteerinsä kanssa, hyppäämään laskuvarjolla tai yleensä menee klubille omaan lepotuoliinsa, mieltien lähtisikö Janinan, Kristinan, tai Olgan kanssa hotelliin, vaiko jopa Bettinan luokse Itävaltaan. Raha ja varakkuus korvaa sen, mitä tavallinen työmies tai liikeapulainen joutuu etsimään yksinkertaisemmalla ja joskus naurettavallakin tavalla. Hajota ja hallitse merkitsee siis varakkuudesta riippuen hyvin erilaista roolia.

Elämä luonnehäiriöisissä olosuhteissa ei merkitse ainoastaan sille ajanjaksolle sijoittuvaa menetystä, vaan pitkää toipumisaikaa ja oman identiteetin etsimistä. Vähäisin ei ole se seikka, että on uudelleen opeteltava luottamaan niihin ihmisiin, joihin yleensä voi luottaa. Kukahan on alun perin opettanut meille sen, että pitäisi luottaa jokaiseen ihmiseen? Tämän henkilön sietäisi tulla viedyksi autiolle saarelle muutaman valitun henkilön

kanssa.

Nimenomaan uskonnollisissa piireissä on korostettu luottamuksen tärkeyttä, mutta sitä ovat korostaneet henkilöt, jotka eivät ole luottaneet keneenkään ja jotka lopulta itse ovat osoittautuneet epäluotettaviksi. Olisikohan nyt niin, että nämä lukemattomat LH-persoonan uhrit ovat käyneet koulunsa voidaksensa todeta, että ihmisellä sittenkin on oikeus valita seuransa? Kenenkään ei ole pakko olla tekemisissä ihmisen kanssa, joka vain vahingoittaa toista. Jos hyvää hedelmää ei etsimälläkään löydy, on pakko todeta puun olevan huonon.

On todella surullista se, ettei uhrin kärsimys lopu edes siihen, kun muutama vuosi erosta on kulunut. Kiusaaja ei enää ole läsnä jatkaaksensa siitä mihin jäi, mutta hänellä on keinonsa kiusan jatkamiseen. Tässä hän käyttää samaa keinoa kuin yhdessäolonkin aikana, eli lapsia. Lapset saattavat jo olla aikuisia, mutta LH-persoonalla on uskomaton kyky manipuloida heitä vielä nytkin. Jos toinen osapuoli on muuttanut jollekin muulle paikkakunnalle, ja esim. kiusaaja on jäänyt samaan kaupunkiin lasten ja heidän perheidensä kanssa, on paikallejäänyt osapuoli aina vahvemmassa asemassa. Saattaa olla suuria ongelmia lastenlasten tapaamisen kanssa, sillä nämähän ovat todella tärkeitä isoisälle tai isoäidille. Mutta tässä kohden LH-persoonaa ei ollenkaan ajattele lastenlasten tai lasten todellista parasta, koska ei koskaan ole ollut kykenevä siihen. Siksi hän saattaa kertoa aivan uskomattomia asioita lapsellensa avioliiton ajalta, saattaen tämän mitä suurimman hämmennyksen valtaan. Lapsi ei tiedä mitä ajatella ja kumman puolta tulisi olla, sillä häntähän on manipuloitu jo koko elämänsä ajan. Ja kuka on sen vakuuttavampi kuin LH-persoonaa aivan uskomattomine kertomuksineen, joilla ei välttämättä tarvitse olla mitään todellisuusperustaa!

Mäkelän kirjasta saa helposti sellaisen käsityksen, ettei LH-persoonan itseluottamus koskaan horju. Se pitääkin paikkansa monen kohdalla, mutta aivan normaaliväestön keskuudessa, alemmilla tasoilla, uhri usein esiintyy etenkin lasten edessä äärimmäisen sääliä herättävästi. Hän saattaa soittaa pois lähteneelle puolisolalle alaikäisten lasten kuunnellessa vieressä, valittaen sitä, ettei isä tai äiti tulekaan hänen viereensä, ei huoli tätä luoksensa uuteen paikkaansa. On suorastaan käsittämätöntä se, etteivät nämä ihmiset yhtään näe sitä vahinkoa, minkä he tekevät omille lapsilleen. Onko meidän pakko uskoa, että he katsovat siinä määrin olevansa maailman napa, että jopa omat lapsetkin ovat sivuseikka omien tarpeiden tyydyttämisessä?

Vain turvakodeissa ja rikosuhripäivystyksessä nähdään se todellinen vaara, jossa lapset ovat näissä perheissä. Koska kaikki näyttää olevan hyvin, ei edes mieleen juolahda se, että myöskin lapset elävät maailmassa, jossa mikään ei ole todellista. He ovat mitä suurimmassa määrin LH-persoonan

välikkappaleita tämän taistellessa omista oikeuksistaan, ainakin siitä hetkestä lähtien, kun terve puoliso ei enää jaksaa pitää puoliaan.

On suorastaan uskomatonta se, kuinka vähän LH-persoonaa ajattelee lapsensa parasta. Useinhan onkin niin, että isä on jopa lapsellisempi kuin oma jälkeläinen, ja niin saamme kuulla pojalta ja tyttäreltä heidän jo täytettyään parikymmentäkin vuotta, ettei heillä koskaan ollut isää, vaan ainoastaan hyvä kaveri, heillä ei ollut koskaan äitiä, vaan ainoastaan hyvä ystävä. Heiltä on siis melko täydellisesti jäänyt LH-persoonan osalta kokematta isän tai äidin malli, eli tällä kohden on jäänyt uupumaan peili, josta he olisivat voineet nähdä vanhemmuuden mallin. Sen sijaan he ovat vanhemmassaan nähneet pienen lapsen, joka ei suo mitään turvallisuuden tunnetta, eli siis ei ole mikään ihme, jos he eivät ole kehittyneet normaalin lapsen tavoin. Siten on mahdollista, että jopa 25 vuotias nainen tai mies elää vasta nyt murrosikänsä. Voidaanko ajatella jotakin surullisempaa, sillä nämä asiat eivät voi olla vaikuttamatta koko heidän loppuelämäänsä. Tämän tiedostaen monet uhrat jatkavat yhteiselämää sairaan kanssa lasten tähden. Onko se viisasta vai ei, sitä ei kukaan ulkopuolinen ole kykenevä arvostelemaan.

Kenelle lapset jäävät erotilanteessa on usein suuresti riippuvainen taloudellisesta tilanteesta. Useimmiten uhri on huonommassa tilanteessa, sillä häntä on siinä määrin käytetty hyväksi, että hän usein on eron tullessa pakotettu osan aikaa asioimaan sosiaalitoimiston luokkalla. Siten LH-persoonalla on melkoinen valtti käsissään, jos hän haluaa lapsen tai lapset itselleen, vaikkapa vain kiusaksi toiselle osapuolelle. Hänhän on selvästikin parempi kasvattaja lapsille taloudellisen tilanteensa johdosta.

Surullista on se, että useissa tapauksissa saatuaan lapset itselleen, kiusaaja kuitenkin huomaa näistä olevan vain haittaa hänen uudessa elämässään, missä hän epätoivoisesti etsii itselleen uutta kumppania/hovia. Eli todellisuudessa hän ei ajatellutkaan lasten parasta, vaan kapinoivan kumppanin rankaisemista.

Milloin sitten näihin asioihin voi tulla muutosta ja milloin yhteiskunta on kykenevä ottamaan huomioon tämänkin puolen asioista? Siihen varmaankin tarvitaan melkoinen määrä työtä ja uuden oppimista.

Ongelmana on se, että vain harva on kykenevä nousemaan barrikadeille tämän asian hyväksi. Ketään ei saa leimata luonnehäiriöiseksi ja jopa oikeuteen joutumisen pelossa ollaan arkoja tuomaan julki hyvin koskettaviakin asioita. Tiedämme kuitenkin varmuudella, että uhreja on kymmeniä tuhansia varovaisimmankin arvion mukaan.

*****

Jumala loi maailman kuudessa päivässä,
Aadamin yhden aikana.
Miksi sitten ihmeessä,
kysyn aina uudelleen,
Hän tarvitsi kolmekymmentä vuotta
tehdäksensä minusta ihmisen?
Kolmekymmentä vuotta turhaan elettyä elämää,
täynnä tuskaa ja ahdistusta?
Etsin ystävää,
rakastavaa puhetta,
lempeyttä.
Etsin sitä väärästä paikasta,
en sieltä, missä olisi toinen kärsivä.
Etsin sitä vahvojen joukosta,
sieltä missä kuljetaan
leijonan taljassa,
suden viitassa.
Miksi huusin ja paruin,
itkin itseni uneen kyynelin?
Kolmekymmentä vuotta,
tuskan vuotta.
Että oppisin sen,
ettei kukaan ole vahva.
On vain niitä,
jotka haluavat haista leijonalle,
murista suden lailla.
Pyysin heiltä sääliä,
armahtavaisuutta.
Minua potkittiin päähän,
kolmekymmentä vuotta.
Että oppisin,
vahva pelkää minua,
ei halua paljastuvan,
että hänkin on vain pelokas jänönen,
leijonan taljassa,
suden viitassa.
Kolmekymmentä vuotta särjettynä,

niin vähän toivoa.
Mutta sitten tuli joku,
joka sai minut uskomaan ja käsittämään:
Minä olen vain ihminen,
heikko, puutteellinen.
Minä saan olla ihminen,
juuri sellainen kuin olen.
Käsitän nyt,
muuta en saakaan olla.
Kymmenen vuotta,
kaksikymmentä vuotta,
kolmekymmentä vuotta.
Mitä siitä, kun olen nyt saanut oppia:
Minun ei tulekaan olla suuri, vaan pieni.
Oppia, ettei lähimmäistä nosteta tukasta,
ei korvista,
ei päästä,
ei vedetä nenästä.
Pienen on niin helppo kumartua
maassa makaavan vierelle.
En kysy kuka hän on,
mitä hän on,
mihin hän kuuluu.
Kun nostan häntä,
itsekin nousen.
Kun hän ottaa ensimmäisen askeleen,
minäkin teen sen.
Kun hän ottaa toisen askeleen,
minäkin kuljen eteenpäin.
Kun myrsky raivoaa,
tuulet pauhaavat,
horjahdamme ehkä kaksi askelta taaksepäin.
Mutta kun hetkenkin hellittää,
astumme kolme eteenpäin.
Siitä mitä teen,
ei kirjoiteta lehdissä,
ei kerrota radiossa,
saati sitten televisiossa.
Mutta se kirjataan muistiin jossakin.
En ajattele sitä.
Minulle riittää ystävän hymy,
toivon pilkahdus silmässä.
Niin kauan etsin sinua,
nyt olet siinä, kiitos!

Me kuljemme yhdessä.
Kolmekymmentä vuotta, miksi, miksi?
Että ymmärtäisin,
minua ei tarvita huomenna.
Tämä on minun päiväni,
ystävän hätä.
Kolmekymmentä vuotta, miksi, miksi?
Että ymmärtäisin:
ei suuria tekoja,
vaan pieniä asioita, pikkiriikkisiä.
Minä en ehkä niitä huomaa,
mutta ystävälleni ne voivat olla uusi alku,
avain koko elämään.
En enää kysy:
Miksi kolmekymmentä vuotta hukattua elämää?
Se olikin koulu,
että oppisin:
Siinä maailmassa,
jossa todella välitetään, rakastetaan,
pieni onkin suurta.
Kun meihin katsotaan alaspäin,
me katsommekin ylöspäin.
Nyt on tämä päivä,
tärkein hetkemme.
Huominen päivä kantaa murheensa,
kuitenkin täynnä toivoa.

*****

Markku Vuori
Oma-apu kurssilla Tampereella 2002

Copyright Markku Vuori 2003